Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen för personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 23 februari 1945 dagtecknad proposition, nr 183, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att

dels i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats träffa överenskommelser om statens övertagande av Enskilda järnvägarnes pensionskassa, understödsförening, understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, understödsföreningen Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa, understödsföreningen Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa ävensom understödsföreningen S. W. B. pensionskassa;

dels fastställa de avvikelser från allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, som betingas av nämnda överenskommelser samt av vad i propositionen eljest förordats;

dels meddela de bestämmelser och vidtaga de åtgärder i övrigt, som finnas erforderliga för genomförande av den i propositionen förordade pensionsordningen samt av berörda överenskommelser;

dels ock i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela bestämmelser om

a) provisorisk förbättring av vissa familjepensionsförmåner, tillkommande efterlevande till sådana tjänstemän vid statens järnvägar, som vid statens övertagande helt eller delvis av enskilt företag eller sådant företags nedläggande övergått i statens järvägars tjänst; samt

b) reglering av pensionsförhållandena för personal, som från av statens järnvägar trafikerad enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst.

Beträffande motiveringen för Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I samband härmed har utskottet förehaft vissa i anledning av propositionen väckta, i det följande omnämnda motioner (se s. 30).

Inledning.

Av den vid enskilda järnvägar anställda personalen ha tjänstemännen sedan länge varit pensionsförsäkrade i för ändamålet bildade pensionskassor. Flertalet järnvägar ha därvid anlitat Enskilda järnvägarnes pensionskassa, men åtskilliga järnvägar ha bildat särskilda pensionskassor för pensionering av sin personal. Några järnvägsförvaltningar ha låtit pensionsförsäkra jämväl en del av de hos dem anställda arbetarna på enahanda sätt. I vissa fall ha järnvägsförvaltningarna beviljat tilläggspensioner till kassapensionerna. Särskilt på senare tid ha förvaltningarna utbetalat dyrtidstillägg å pensionerna.

I samband med statens övertagande av enskild järnväg har den vid järnvägen anställda personalen i regel fått övergå i statens järnvägars tjänst. De anställningshavare, som varit delägare i enskild pensionskassa, ha likväl i regel icke blivit underkastade de för statsanställda i allmänhet gällande pensionsreglementena utan fått kvarstå vid den pensionsrätt de innehaft som delägare i den enskilda kassan. Vissa tilläggsförmåner från staten ha dock tillerkänts dem som pensionärer och jämväl deras efterlevande.

Den största av de enskilda pensionskassorna, Enskilda järnvägarnes pensionskassa, har delägare från såväl förstatligade som icke förstatligade järnvägar. Vid 1943 år utgång voro till kassan anslutna 100 järnvägar, därav 57 statsövertagna och omkring 10, vilka ej ingå i planen för järnvägsförstatligandet. Vid samma tidpunkt utgjorde antalet delägare 7 851, därav 3 186 anställda vid statens järnvägar, omkring 350 anställda vid järnvägar, som ej ingå i planen för järnvägsförstatligandet, och 33 efter avgång från anställning kvarstående delägare. Antalet egenpensionärer utgjorde 2 525 och antalet familjepensionärer 1 693, därav 1 457 respektive 904 pensionerade från statsövertagna järnvägar.

Ett antal smärre kassor vid statsövertagna järnvägar ha tidigare övertagits av statens järnvägar. Dessa kassor hade vid 1943 års utgång sammanlagt 103 i tjänst varande delägare, 205 tjänstepensionärer och 162 familjepensionärer.

Av de kassor, som bildats vid numera statsövertagna enskilda järnvägar, äro tre alltjämt fristående, nämligen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa samt Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa. Dessa kassor hade vid 1943 års utgång sammanlagt 578 i tjänst varande delägare, 263 tjänstepensionärer och 187 familjepensionärer.

För personalen vid Stockholm—Västersås—Bergslagens järnvägar — vilka för närvarande ägas av ett statligt bolag och äro avsedda att från och med den 1 juli 1945 övertagas av statens järnvägar — omhänderhaves pensioneringen av S. W. B. pensionskassa. Denna hade vid 1943 års utgång 1 086 i tjänst varande delägare, 325 tjänstepensionärer och 216 familjepensionärer.

För personal med anställning vid järnvägsföretag, som alltjämt äro i enskild ägo, finnas ett 10-tal fristående pensionskassor, vilka vid 1943 års utgång hade sammanlagt omkring 3 500 i tjänst varande delägare, 1 300 tjänstepensionärer och 800 familjepensionärer.

Sedan Kungl. Maj:t den 29 oktober 1943 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla utredningsmän för att biträda med utredning av

frågan om tjänste- och familjepensioneringen beträffande personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar samt departementschefen med stöd härav tillkallat revisionssekreteraren, numera häradshövdingen *C. F. Gemzell,* direktören i statens pensionsanstalt *S. Lindstedt* och byråchefen i järnvägsstyrelsen *G. F. Ruist* att såsom utredningsmän biträda med ifrågavarande utredning, Lindstedt i egenskap av ordförande, hava utredningsmännen, som antagit benämningen *1943 års järnvägspensionsutredning,* den 28 november 1944 avgivit betänkande i ämnet. Betänkandet innehåller förslag till en allmän omreglering av grunderna för tjänste- och familjepensioneringen beträffande personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar. Vid betänkandet äro fogade överenskommelser, som under förbehåll av vederbörligt godkännande träffats mellan utredningsmännen och representanter för respektive kassor om statens övertagande av Enskilda järnvägarnes pensionskassa, Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa, Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa samt S. W. B. pensionskassa. Överenskommelserna finnas fogade vid detta utlåtande *(bilagor A—E).*

Hittillsvarande pensionsförhållanden.

Vid statsövertagande av enskild järnväg blir i allmänhet huvuddelen av den samtidigt övertagna personalen efter en kort övergångstid uppförd på aktiv stat vid statens järnvägar, d. v. s. erhåller sådan befattning eller arbetaranställning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet respektive tjänstepensionsreglementet för arbetare. Innan så skett, har järnvägsstyrelsen ägt att entlediga icke-ordinarie personal och viss personal, som nyligen befordrats till ordinarie, att förtidspensionera sådan personal, som med hänsyn till sjuklighet eller levnadsålder över 60 år icke lämpligen kan tjänstgöra vid statens järnvägar, samt att på övergångsstat tills vidare uppföra personal, som är obehövlig eller icke uppfyller för statens järnvägars personal uppställda fordringar i avseende å kropps- och sinnesbeskaffenhet eller som icke omedelbart kan beredas tjänstgöring i befattning i den lönegrad, vari inplacering vid uppförande på aktiv stat avsetts skola ske.

Personal med delaktighet i enskild pensionskassa. De övertagna anställningshavare, som äro delägare i enskild pensionskassa, äro undantagna från tillämpningen av de statliga pensionsreglementena för tjänstemän och arbetare. I stället ha de enskilda pensionskassornas reglementen förblivit gällande för anställningshavarna. Järnvägsstyrelsen har övertagit förutvarande järnvägsägares rättigheter och skyldigheter i förhållande till kassorna, där dessa icke, såsom i några fall skett, övertagits av statens järnvägar.

De anställningshavare, som blivit uppförda på aktiv stat vid statens järnvägar före uppnåendet av den eljest vid statsanställning gällande pensionsåldern, bli emellertid regelmässigt vid avgång berättigade till fyllnadspension av statsmedel. Fyllnadspensionen avser i princip att bereda anställningshavaren samma pensionsförmåner som om han från början varit anställd hos statens järnvägar, dock med viss reduktion i den mån den del av kassapensionen, som grundar sig på anställningshavarens avgifter, understiger motsvarande del av pensionen enligt det statliga reglementet. I stort sett

verka fyllnadspensionerna så, att de sammanlagda tjänstepensionsförmånerna uppbringas till samma belopp som de statliga i de fall, då kassapensionen uppgår till omkring 75 procent eller mera av grundbeloppet av den statliga pensionen.

Om anställningshavare uppförts på aktiv stat först efter det han uppnått den statliga pensionsåldern, äger han vid avgång i stället för fyllnadspension åtnjuta pensionsförhöjning enligt kungörelsen nr 280/1925 samt dyrtidstillägg och kristillägg å kassapensionen.

Efterlevande till på aktiv stat uppförda anställningshavare äro berättigade att å dem tillkommande kassapensioner åtnjuta vissa tilläggsförmåner av statsmedel, nämligen dels i förekommande fall pensionstillägg enligt kungörelsen nr 361/1922, dels dyrtidstillägg och dels kristillägg.

De anställningshavare, som övergått i statens järnvägars tjänst men icke uppförts på aktiv stat, uppbära efter avgång dyrtidshjälp av statsmedel å kassapensionen. Detsamma gäller dessa anställningshavares efterlevande. Dyrtidshjälpen beräknas för närvarande efter 20 procent å ett tilläggsunderlag bestämt enligt samma grunder som tilläggsunderlaget för beräknande av dyrtidstillägg.

Vad beträffar anställningshavare, som pensionerats eller avlidit före järnvägsövertagandet och således icke varit i statens tjänst, utgår likaledes dyrtidshjälp å kassapensionen till sådana anställningshavare respektive deras efterlevande.

Personal utan delaktighet i enskild pensionskassa. I enskild pensionskassa ej delaktiga anställningshavare, vilka övergå i statens järnvägars tjänst, bli i regel underkastade de statliga pensionsreglementena, såvida de icke dessförinnan uppnått den statliga pensionsåldern.

Pensionsförhållandena för anställningshavare, vilka i samband med statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst och vilka ej äro delägare i enskild pensionskassa, har pensionsutredningen funnit vara i stort sett ändamålsenligt reglerade, varför någon ändring av desamma ej ifrågasatts. Den pensionsordning, som gäller för av statens järnvägar övertagna anställningshavare, vilka äro delägare i enskild pensionskassa, måste däremot enligt vad pensionsutredningen uttalar betraktas såsom i hög grad otillfredsställande. I avseende därå anföres i betänkandet, bland annat, *att* tjänste- och familjepensionsförmånerna för personal på aktiv stat vid statens järnvägar i åtskilliga fall bliva mindre än för motsvarande vid statens järnvägar direkt anställda befattningshavare, *att* delägaravgifterna utgå efter växlande grunder och i allmänhet äro ej oväsentligt större än motsvarande statliga pensionsavdrag, *att* tillämpningen av de olika kassornas reglementen är synnerligen komplicerad och vållar ett betydande arbete, *samt att* staten — som har att för pensionering vidkännas betydande utgifter i form av huvudmansavgifter, fyllnadspensioner m. m. — icke har ett däremot svarande inflytande på förvaltningen av pensioneringsverksamheten. I sistnämnda hänseende anmärkes, att vad beträffar Enskilda järnvägarnes pensionskassa, vilken är den ojämförligt största av de fristående kassorna, rösträttsbestämmelserna äro sådana, att frågor om ändringar av pensionsvillkoren för kassans del avgöras praktiskt taget uteslutande av representanter för delägare, anställda vid de till kassan anslutna järnvägar, som icke övertagits av staten, och av ombud för dylika järnvägars ägare.

I samband med behandlingen av fråga om begränsning i vissa fall av de statliga tillägsförmånerna för efterlevande till anställningshavare, som från enskild järnväg övertagits i statens järnvägars tjänst, har *1944 års riksdag* (skr. nr 466; bankoutsk. utl. nr 59) påtalat den större avgiftskyldigheten för övertagen järnvägspersonal och uttalat sig för att frågan om lindring i berörda avgiftsskyldighet tages under övervägande i nu förevarande sammanhang.

Järnvägspensionsutredningens förslag.

Allmänna riktlinjer för en ny pensionsordning.

I betänkandet framhålles, att en tillfredsställande reglering av pensionsförhållandena för de i enskild pensionskassa delaktiga, i statens järnvägars tjänst övergångna anställningshavarna ej synes kunna åstadkommas på annat sätt, än att anställningshavarna för framtiden bliva i huvudsak underkastade bestämmelserna i de statliga pensionsreglementena och att de fristående kassorna i samband därmed på staten överlåta sin rörelse i vad den avser förutvarande personal vid av staten övertagna järnvägar. Som en given förutsättning härför angives dock i betänkandet, att den ökning av de statliga pensionskostnaderna, som förorsakas av en dylik pensionsordning, kan hållas inom relativt snäva gränser.

Vad först angår *pensionsregleringens omfattning,* skola de statliga pensionsreglementena — allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare — enligt förslaget i första hand göras tillämpliga på de övertagna anställningshavare, vilka vid pensionsregleringens ikraftträdande äro eller därefter bliva uppförda på aktiv stat vid statens järnvägar, d. v. s. innehavare av i de statliga pensionsreglementena avsedda anställningar. Vidare skall tjänsteman på övergångsstat, om han bestrider på aktiv stat uppförd tjänst, bliva underkastad de statliga reglementena såsom om han vore innehavare av den bestridda tjänsten. Som förutsättning för de statliga pensionsreglementenas tillämpning skall emellertid gälla, att anställningshavaren icke uppnått den enligt dessa reglementen gällande pensionsåldern, innan han först erhöll befattning på aktiv stat eller förordnades att på övergångsstat bestrida dylik befattning. Är anställningshavaren delaktig i enskild pensionskassa, skall dessutom — bortsett från vissa undantagsfall — förutsättas, att pensionskassans rörelse överlåtits till staten.

Enligt förslaget skall anställningshavare med delaktighet i enskild pensionskassa, om han så önskar, äga kvarstå vid kassareglementets bestämmelser. Han skall sedan likväl äga möjlighet att efter eget val underkasta sig de statliga reglementena vid befordran och vid höjning av det statliga tjänstepensionsunderlaget. Möjlighet att påfordra tillämpning av de statliga reglementena skall ytterligare tillkomma såväl anställningshavaren själv vid tjänstepensionsrättens inträde som de efterlevande, om han dessförinnan av-

lidit, dock endast under förutsättning att delägaravgiften enligt kassareglementet vid avgången eller frånfället överstigit summan av pensionsavdragen enligt de statliga reglementena.

Vad angår de olika grupper av anställningshavare, som ej skola vara underkastade den statliga pensionsregleringen, anföres i betänkandet följande.

Då pensionsreglering genomförts för statliga anställningshavare, hava pensionsvillkoren för redan avgången personal i allmänhet fått förbliva i stort sett oförändrade. Tillräcklig anledning att i förevarande fall frångå denna regel har icke synts pensionsutredningen föreligga. Utredningen har sålunda förutsatt, att från enskild järnväg övertagna anställningshavare, vilka pensionerats innan de statliga pensionsreglementena vunnit tillämpning å de på aktiv stat vid statens järnvägar uppförda förutvarande anställningshavarna vid den övertagna järnvägen, skola för sig och sina efterlevande hava pensionsrätt enligt hittills gällande grunder.

Nuvarande pensionsvillkor böra enligt pensionsutredningens mening framdeles förbliva gällande även för anställningshavare, som uppförts eller uppföras på statens järnvägars stat först efter uppnådd statlig pensionsålder, och för på övergångsstat uppförda anställningshavare, vilka ej bestrida en på statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst. Även arbetare, vilka ej kunna omedelbart bliva underkastade 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare till följd av att den föreskrivna väntetiden ej tilländalupit, att statsanställningen ej tillhör ett arbetsområde, inom vilket föreligger ett fortlöpande behov av arbetskraft, eller att för anställningen ej gäller en arbetstid av normal omfattning, torde böra bibehållas vid sagda pensionsvillkor, intill dess de må bliva underkastade berörda tjänstepensionsreglemente.

Vad angår före vederbörande enskilda järnvägs övertagande avgångna anställningshavare och efterlevande till sådana anställningshavare har pensionsutredningen, vid det förhållande att anställningshavarna icke varit i statens tjänst, ansett någon av staten bekostad pensionsreglering för dem ej rimligen kunna ifrågakomma i förevarande sammanhang.

I fall, då överskott kan antagas uppkomma å från enskild pensionskassa övertagen rörelse, har dock vad av sådant överskott beräknas belöpa på anställningshavare, vilka icke skulle bliva underkastade bestämmelserna i de statliga pensionsreglementena, ansetts böra disponeras för beredande av pensionsförbättring åt dylika befattningshavare och deras efterlevande. De pensionerade efterlevande till av statens järnvägar övertagna anställningshavare, vilka i avvaktan på framtida utredning undantogos från den av statsmakterna år 1939 vissa andra efterlevande tillerkända pensionsförbättringen, hava därjämte synts böra i förekommande fall få komma i åtnjutande av en motsvarande pensionsförbättring.

Enligt förslaget skola emellertid vissa *särskilda bestämmelser* gälla vid tillämpningen av de statliga pensionsreglementena beträffande de anställningshavare med delaktighet i enskilda pensionskassor, som föreslagits skola underkastas nämnda reglementen. Sålunda har föreslagits, att *pensionsåldern* för dylika anställningshavare, där ej befordran till högre tjänst sker, tidigast skall inträda vid den i vederbörande kassareglemente härför bestämda tidpunkten. I betänkandet anföres härom följande.

Om de statliga pensionsreglementenas bestämmelser om pensionsålder skulle tillämpas å de i pensionskassa delaktiga anställningshavare, som föreslagits skola bliva underkastade sagda reglementen, komme pensionsåldern,

att för flertalet anställningshavare sänkas från 63 år, i vissa fall från 65 år, till 60 år. Pensionskostnaderna skulle därigenom komma att undergå en ökning, för vilken staten skulle hava att svara. I avseende härå må framhållas, att en sänkning av pensionsåldern från 63 till 60 år vid tillämpning av en räntefot av $3^1/_2$ procent samt dödlighetstabellen R 32 beräknats medföra en ökning av kapitalvärdet av tjänstepensionsförbindelserna till i tjänst varande anställningshavare med ej mindre än omkring 28 procent. Främst på grund härav men även med hänsyn till de olägenheter, som skulle förorsakas anställningshavarna, särskilt de äldre, därest de skulle bliva nödsakade att avgå ur tjänst väsentligt tidigare än vad de förut räknat med, har pensionsutredningen ansett sig böra föreslå att, där ej befordran till högre tjänst sker, pensionsåldern tidigast skall inträda vid den i vederbörande pensionskassas reglemente härför bestämda tidpunkten.

I fråga om rätten till *tjänstårsberäkning m. m.* anföres i betänkandet bland annat följande.

Rätten till tjänstårsberäkning för tid för anställning vid enskild järnväg synes lämpligen böra regleras enligt i huvudsak samma grunder som den rätt till tjänstårsberäkning, vilken de vid vägväsendets förstatligande från och med år 1944 av staten övertagna anställningshavarna hos vägdistrikten erhållit för tiden före övergången i statstjänst. I överensstämmelse härmed har pensionsutredningen ansett, att såsom huvudregel bör gälla, att övertagen anställningshavare skall äga att såsom tjänstår tillgodoräkna, dels hela den tid, under vilken han varit pliktig erlägga pensionsavgift till enskild pensionskassa, som blivit övertagen av staten, sådan tid dock givetvis undantagen, för vilken enligt föreskrift i vederbörande kassas reglemente återbetalning av erlagda avgifter ägt rum, dels även två tredjedelar av tid i övrigt, under vilken anställningshavaren vid till den övertagna kassan anslutet företag, varifrån övergång i statens järnvägars tjänst skett, efter fyllda 18 år och innan han blivit underkastad något av de statliga pensionsreglementena må hava innehaft anställning av stadigvarande natur.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för de av staten från vägdistrikten övertagna anställningshavarna torde sådan anställningstid före övergång i statstjänst, som i sin helhet skulle få räknas såsom tjänstår, böra likställas med i de statliga pensionsreglementena föreskriven kvalifikationstid för vinnande av rätt till tjänste- och familjelivränta samt, vad angår arbetare, rätt till sjukpension ävensom med tid för innehav av pensionsberättigande statstjänst i fall, då avgång med pension sker från tjänst, som innehafts under kortare tid än tre år före pensionsålderns inträde och tjänstepensionsunderlaget därför enligt allmänna tjänstepensionsreglementet skall bestämmas genom medeltalsberäkning.

Vad angår beräknande av *familjepension* yttras i betänkandet.

Enligt de statliga familjepensionsreglementena utgår »hel» familjepension allenast i fall, då antalet tjänstår, ökat med det antal år, som från anställningshavarens död eller avgång må hava återstått till pensionsålderns inträde, uppgår till minst det antal tjänstår, som erfordras för hel tjänstepension. Vid lägre antal tjänstår blir familjepensionen avkortad. Å andra sidan äro familjepensionsavdragen lika för alla anställningshavare i samma lönegrad. Enligt kassornas reglementen utgår däremot hel familjepension, oberoende av antalet tjänstår under det att pensionsavgifterna variera med inträdes- respektive befordringsåldern. Med hänsyn därtill synes det skäligt, att efterlevande till anställningshavare, som blivit underkastad något av de statliga

familjepensionsreglementena, erhålla rätt till lägst hel familjepension i den lönegrad, i vilken anställningshavaren vid övergången till det statliga familjepensionssystemet är eller blir placerad i pensionshänseende.

Pensionsutredningen har föreslagit, att den nya pensionsordningen skall *träda i kraft* den 1 juli 1945.

Frågan om statsövertagande av enskilda pensionskassor.

För inordnande under de statliga pensionsreglementena av i statens järnvägars tjänst övertagna delägare i enskild järnvägspensionskassa har förutsatts, att kassans rörelse överlåtits till staten. Denna förutsättning är redan uppfylld beträffande ett antal kassor, som tidigare övertagits av statens järnvägar. Frågan om statsövertagande är nu närmast aktuell beträffande Enskilda järnvägarnes pensionskassa och Hälsingborg—Hässleholms, Landskrona och Hälsingborgs samt Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägars pensionskassor ävensom S. W. B. pensionskassa, angående vilka kassors övertagande preliminära överenskommelser föreligga. Beträffande övriga fristående järnvägspensionskassor aktualiseras frågan om övertagande i mån av vederbörande järnvägsföretags förstatligande.

I betänkandet anföres bland annat följande.

Beträffande Enskilda järnvägarnes pensionskassa och S. W. B.-kassan kan det med hänsyn till resultaten av tidigare verkställda utredningar antagas, att staten icke skulle lida någon förlust genom att övertaga deras rörelse. Vid sådant förhållande synes från statens sida intet vara att erinra mot att ett statsövertagande kommer till stånd.

Övriga tre kassors ställning är däremot mindre tillfredsställande. Vid senast verkställda försäkringstekniska utredningar uppvisade de i förhållande till sin omslutning tämligen betydande underskott, och anledning föreligger ej antaga, att ställningen därefter mera avsevärt förbättrats. Ehuru underskotten äro av underordnad betydelse i jämförelse med de tillgångar staten i samband med pensionsregleringen sammanlagt skulle få övertaga, äro de dock ägnade att ingiva vissa betänkligheter mot ett statsövertagande av kassornas rörelse.

Emellertid skulle nyssnämnda kassor säkerligen nödgas likvidera den 1 juli 1945, därest ej staten dessförinnan träder emellan. De konsekvenser en likvidation skulle medföra synas icke rimligen kunna godtagas i fråga om pensionskassor, vilkas delägare innehava fasta anställningar vid statens järnvägar. Härtill kommer att förutvarande enskilda järnvägsägare, även om de icke på juridiskt bindande sätt iklätt sig skyldighet att svara för kassornas solvens, dock torde få anses hava varit moraliskt förpliktade att svara för uppkomna underskott. Dessa moraliska förpliktelser torde få anses hava övergått på staten i och med att denna övertagit vederbörande järnvägar. Vidare är att märka, att staten vid tillämpning av gällande bestämmelser om fyllnadspensioner skulle hava att i väsentlig omfattning utfylla den minskning av egenpensionsförmånerna, som vid likvidation skulle drabba delägarna, samt att kapitalkostnaden härför sannolikt skulle överstiga beloppen av förhandenvarande underskott. Även om staten, för att likvidation skall kunna undgås, övertoge kassornas rörelse under villkor, att pensionsbeloppen ned-

sättas, skulle genom nedsättningen vunnen besparing i avsevärd omfattning motvägas av ökningen av fyllnadspensionerna.

I betraktande av nu berörda omständigheter har pensionsutredningen ansett sig böra förorda, att staten jämväl övertager Hälsingborg—Hässleholms-, Landskrona—Hälsingborgs- och Uddevalla—Vänersborg—Herrljungakassornas rörelse samt att övertagandet, vare sig den föreslagna pensionsregleringen genomföres eller ej, kommer till stånd senast vid den för ifrågavarande kassor kritiska, den 1 juli 1945 infallande tidpunkten.

Vad angår de fristående kassorna för pensionering av personal vid järnvägar, som framdeles kunna komma att inlösas av staten, har järnvägspensionsutredningen utgått ifrån att dessa skola vara nödsakade att före den 1 juli 1945 anpassa sin verksamhet efter bestämmelserna i 1938 års lag om understödsföreningar för att de därefter skola få fortsätta sin verksamhet. De vid ett framtida järnvägsövertagande fortfarande verksamma kassornas ställning har därför antagits komma att vara sådan, att en överlåtelse då av rörelsen på staten icke kommer att medföra någon förlust för denna.

De preliminära överenskommelserna angående statens övertagande av vissa enskilda pensionskassor.

Efter förhandlingar med representanter för de fem pensionskassor, vilka förutsatts skola övertagas av staten vid pensionsregleringens ikraftträdande, har pensionsutredningen träffat förenämnda preliminära överenskommelser om överlåtelse av kassornas rörelse till staten *(bil. A—E)*. Till vissa av överenskommelserna äro fogade av kassornas representanter avgivna yttranden angående önskemål, vilka pensionsutredningen ansett sig icke kunna biträda men vilka man från kassornas sida velat hänskjuta till statsmakterna. Ifrågavarande överenskommelser äro avsedda att prövas av statsmakterna och därefter underställas kassorna för slutgiltigt godkännande från deras sida.

Enligt vad av betänkandet framgår har vid de i ärendet verkställda försäkringstekniska utredningarna bortsetts från förvaltningskostnaderna, varjämte, utom i fråga om räntefoten, i stort sett tillämpats de s. k. säkra grunder, som kassorna enligt av tillsynsmyndigheten meddelade bestämmelser haft att tillämpa vid dem åliggande försäkringstekniska utredningar. Vad beträffar räntefoten, vilken enligt nyssnämnda grunder är fastställd till 3 procent, har pensionsutredningen ansett försvarligt att — där ej högre ränta är garanterad av staten — för den av staten övertagna rörelsen räkna med 3 $^1/_2$ procent. Till jämförelse framhålles i betänkandet, att de överenskommelser, som under senare hälften av 1930-talet träffades angående statens övertagande av de halvstatliga familjepensionskassorna, grundades på försäkringstekniska balansräkningar, vilka upprättats under antagande av 4 procents räntefot.

Beträffande den närmare innebörden av de olika överenskommelserna får utskottet hänvisa till de å s. 17—27 i propositionen intagna redogörelserna. I detta sammanhang må allenast beröras följande mera väsentliga frågor i samband med överenskommelserna.

Enskilda järnvägarnes pensionskassa.

(Bil. A.)

Kassans ställning. Enligt den senaste för kassan verkställda försäkringstekniska utredningen, vilken avsåg ställningen vid utgången av år 1940 och var grundad på en räntefot av 3 procent, utgjorde värdet av dåvarande pensionsförpliktelser omkring 185 750 000 kronor och värdet av på dessa förpliktelser belöpande framtida förvaltningskostnader omkring 2 630 000 kronor. Enligt utredningen förelåg en brist, uppgående till omkring 11 970 000 kronor, men om i pensionsfonden inräknats värdet av framtida överräntor m. m., skulle beräkningarna utvisat ett överskott av omkring 2 300 000 kronor. Den nu företagna försäkringstekniska utredningen rörande kassans ställning vid utgången av år 1943, vid vilken tillämpats en räntefot av 3 ½ procent och ej upptagits någon skuldpost för förvaltningskostnader, utvisar ett överskott av 17 118 000 kronor, motsvarande omkring 9,6 procent av de till sammanlagt 178 680 000 kronor uppskattade värdena av samtliga pensionsförpliktelser.

Övertagande av rörelsen i dess helhet. I bankoutskottets utlåtande 1942: 47 anfördes, att mot ett statsövertagande av kassan i dåvarande läge talade bland annat den omständigheten, att staten därmed skulle få svara för pensioneringen av ett stort antal personer i enskild tjänst, vilket skulle innebära ett nytt verksamhetsområde för staten. Med hänsyn därtill förefölle det utskottet vara lämpligare, att sådan överenskommelse med kassan kunde träffas, att staten övertoge enbart de försäkringar, som avsåge personal och f. d. personal vid de i statens ägo övergångna enskilda järnvägarna. Från kassans sida har emellertid bestämt förklarats, att kassan icke kunde antagas vara villig överlåta sin rörelse till staten med mindre överlåtelsen avsåge rörelsen i dess helhet. Anledningen härtill antar pensionsutredningen närmast vara, att anställninghavare och förutvarande anställningshavare vid de i enskild ägo varande järnvägarna enligt förslaget icke omedelbart skulle erhålla någon förbättring av sina pensionsvillkor. Då sagda järnvägars representanter på grund av de säregna rösträttsbestämmelserna förfoga över en överväldigande majoritet inom kassan, har utredningen ansett det utsiktslöst att få till stånd en till de statsövertagna järnvägarna begränsad överlåtelse av kassans rörelse. Pensionsutredningen har därför funnit sig nödsakad att söka åstadkomma en överenskommelse med kassan om övertagande på en gång av hela dess rörelse.

Kassareglementets fortsatta tillämplighet. Genom bestämmelserna i 4 § regleras pensionsförhållandena för den personal, som icke skulle bliva underkastad de statliga pensionsreglementena. Denna personal utgöres till en början, vad redan statsövertagna järnvägar beträffar, av dels personal, som avgått före överenskommelsens ikraftträdande, dels vid ikraftträdandet i tjänst varande personal, som icke blivit uppförd på stat vid statens järnvägar förrän efter uppnådd statlig pensionsålder, dels på övergångsstat uppförd personal, som ej bestrider på statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst, samt, vad angår övriga järnvägar, av all personal. Då staten framdeles inlöser någon av sistnämnda järnvägar, skulle bestämmelserna i 2 § bliva tillämpliga å de anställningshavare vid järnvägen, som därvid övergå i statens järnvägars tjänst.

Såsom allmän regel skulle enligt ifrågavarande paragraf gälla, att bestämmelserna i kassans reglemente skola äga fortsatt tillämpning.

Höjning av kassareglementets pensioner och avgifter. Det enligt försäkringsteknisk utredning beräknade överskottet, i den mån det kan anses be-

löpa på i 4 § avsedd personal, medger en pensionsförbättring åt nyssnämnda personal. Storleken av ifrågakommande sådan förbättring kan svårligen bestämmas annorledes än enligt summariska grunder. Enligt den försäkringstekniska utredningen utgör premiereserven för den personal, varom fråga är, sammanlagt 105 354 000 kronor och för personal, för vilken bestämmelserna i 2 § i regel skulle bliva omedelbart tillämpliga, 35 978 000 kronor. Fördelas överskottet mellan de båda personalgrupperna i förhållande till premiereservernas storlek, skulle på den förra gruppen belöpa ett överskott av 12 760 000 kronor eller praktiskt taget 10 procent av det till sammanlagt 128 705 000 kronor beräknade värdet av pensionsförpliktelserna för sagda grupp. Med hänsyn härtill har i överenskommelsen — 4 § c) — förutsatts, att samtliga enligt kassans reglemente utgående pensioner skola höjas med 10 procent. Denna höjning skulle, vad beträffar egenpensionärer med rätt till fyllnadspension, föranleda en till omkring 4 procent av nuvarande kassapension uppgående minskning av fyllnadspensionsförmånerna.

Då motsvarande förhöjning anses uppenbarligen böra tillämpas även i fråga om pensioner, som grunda sig på genom nyinträde eller ökning av delaktighetsbeloppet framdeles förvärvad pensionsrätt och då härför någon del av nu förefintligt överskott icke rättvisligen kan tagas i anspråk, ha avgifterna för nytillkommande pensionsrättigheter ansetts böra ökas. Föreskrift härom har intagits i 4 § a). På grund av bland annat de säkerhetstillägg, som ingå i de nu i kassans reglemente fastställda avgifterna, anses dessa dock ej behöva höjas i samma proportion som pensionerna utan i genomsnitt allenast med 4 procent. En tabell, angivande de förhöjda avgifter, som för framtiden skulle tillämpas i fråga om delägare, vilka skulle vara underkastade kassans reglemente, har fogats till överenskommelsen.

Förbättring av kassareglementets sjukpensioner. Storleken av sjukpension i förhållande till hel pension är enligt kassans reglemente beroende av avgångsåldern. Vid avgång före 54 års ålder utgår sjukpensionen med allenast $^4/_7$ (omkring 57 procent) av hel pension. Motsvarande pension enligt de statliga tjänstepensionsreglementena utgör i regel 75 à 100 procent av hel pension. Inom kassan har på senare tid eftersträvats att få sjukpensionsbeloppen höjda. Förslag till ny pensionsskala har av kassan uppgjorts, enligt vilket pensionsbeloppet vid avgång före 53 års ålder skulle utgöra $^5/_7$ (omkring 71 procent) av hel pension och stiga i den mån pensionsfallet inträffar senare. En höjning av sjukpensionsbeloppen enligt detta förslag har beräknats medföra en ökning av pensionsförpliktelserna med 1 106 000 kronor. Då kassan tekniskt sett icke disponerar några däremot svarande överskottsmedel, har förslaget icke kunnat realiseras. Kassans delegerade ha emellertid hemställt, att detsamma måtte genomföras i samband med statens övertagande av rörelsen.

Pensionsutredningen har funnit det sålunda framställda önskemålet behjärtansvärt och ansett sig böra biträda detsamma. I överenskommelsen har därför i 4 § b) intagits en bestämmelse, innefattande ändring av sjukpensionsskalan i enlighet med förberörda förslag. Den härav föranledda kostnaden beräknas bliva jämförelsevis obetydlig. Sålunda antages, att angivna kostnadsbelopp, 1 106 000 kronor, vid tillämpning av en räntefot av $3^1/_2$ procent skulle blivit omkring 10 procent lägre eller omkring 1 000 000 kronor. Vidare bortses från den till omkring 400 000 kronor uppskattade del därav, som belöper på de delägare, vilka omedelbart skulle bliva underkastade de statliga pensionsreglementena. Av återstående belopp, omkring 600 000 kronor, beräknas med tanke på det fortsatta förstatligandet av de till kassan anslutna enskilda järnvägarna endast en mindre del behöva tagas i anspråk.

Avveckling av viss rörelse. Sedan förstatligandet av de enskilda järnvägarna planenligt slutförts och klarhet vunnits om vilka järnvägar, som ej komma att förstatligas, bör den av staten därförut omhänderhavda pensioneringen av sistnämnda järnvägars personal enligt pensionsutredningens mening såvitt möjligt avvecklas. Detta har synts lämpligen kunna ordnas så — 4 § d) — att det överlämnas åt järnvägsstyrelsen att föreskriva, att delaktighet i pensioneringen ej längre må vinnas av nyanställd personal vid icke statsövertagna järnvägar efter av sagda styrelse minst två år i förväg tillkännagiven, tidigast vid utgången av år 1951 infallande tidpunkt. Genom tillämpning av två-årig uppsägningstid skulle vederbörande huvudmän bliva i tillfälle att ordna pensioneringen av den personal, som anställes efter nämnda tids utgång.

Anställningshavare hos kassan. I 6 § ha intagits bestämmelser, avsedda att reglera förhållandena efter kassans övertagande beträffande de sex hos kassan anställda, heltidstjänstgörande befattningshavarna, vilka samtliga äro delägare i kassan.

Kassans direktör har förutsatts skola bibehållas vid sina löneförmåner till och med oktober 1948, då pensionsrätt enligt kassans reglemente för honom inträder. Såsom villkor härför har dock föreskrivits, att han intill dess skall utan särskild ersättning biträda vid kassans likvidation och med handläggning av ärenden rörande pensionering av kassans förutvarande delägare. Av de övriga fem anställningshavarna skola enligt förslaget tre med hänsyn till ålder och hälsotillstånd förtidspensioneras, medan två anställningshavare skola övertagas av statens järnvägar.

Kostnadsberäkningar. Vad härefter angår statens pensionsförpliktelser för i kassan nu delaktiga anställningshavare vid statens järnvägar, kommer tillämpningen av de statliga pensionsreglementena att medföra en viss ökning av desamma, huvudsakligen på grund av förbättring i flertalet fall av egenpensionsförmånerna och i åtskilliga fall även av änkepensionsförmånerna, ändring av grunderna för bestämmande av familjepensions ökning för pensionsberättigade barn, höjning av barnpensionsåldern från 18 till 19 år samt sänkning av befattningshavarbidragen till pensioneringen. Beträffande de vid utgången av år 1943 i aktiv tjänst hos statens järnvägar anställda kassadelägarna har pensionsutredningen verkställt en approximativ uppskattning av förenämnda faktorers inverkan å kapitalvärdet av ifrågavarande pensionsförpliktelser, kapitalvärdet av rörliga tilläggsförmåner vid nuvarande indexläge däri inräknat, och därvid kommit till det resultat, att detta kapitalvärde, därest indexläget förblir oförändrat, skulle ökas med 5 160 000 kronor.

Då för 10-procentsförhöjningen av de enligt kassans reglemente utgående pensionerna erfordras omkring 12 870 000 kronor, skulle den av den nya pensionsordningen föranledda ökningen av kapitalvärdet av statens pensionsförpliktelser komma att totalt uppgå till omkring 18 030 000 kronor eller omkring 910 000 kronor mera än det till 17 118 000 kronor beräknade överskottet.

I den mån förstatligandet av de till kassan anslutna enskilda järnvägarna fortskrider kommer 10-procentsförhöjningen att för den aktiva personalen vid nyförstatligade järnvägar utbytas mot den förbättring av pensionsvillkoren, som tillämpning av de statliga pensionsreglementena skulle medföra. Någon mera betydande ökning av de statliga pensionsförpliktelserna antages emellertid icke föranledas av sådant utbyte.

Av kassans delegerade uttalade särskilda önskemål. Kassans delegerade ha i ett till överenskommelsen fogat särskilt yttrande framfört önskemål om utnyttjande av det beräknade överskottet till pensionsförbättring åt kassans

nuvarande delägare och pensionstagare i större omfattning än vad i överenskommelsen förutsatts. Därjämte ha de framhållit, att vissa kassadelägare kunna antagas önska, att den statliga pensionsåldern skall tillämpas i fråga om delägare, som skulle bliva underkastade de statliga pensionsreglementena.

I avseende å utnyttjande av överskottet ha delegerade utgått ifrån, att staten bör bestrida kostnaden för den förbättring av nu gällande pensionsvillkor, som de delägare, vilka vid övertagandet eller senare vid fortsatt järnvägsförstatligande skulle bliva underkastade de statliga pensionsreglementena, genom tillämpning av sagda reglementen skulle erhålla, utan att härför taga i anspråk någon mera väsentlig del av det på dessa delägare belöpande överskottet. Vad av det totala överskottet icke åtgår för beredande åt övriga delägare och deras efterlevande av i överenskommelsen föreskriven 10-procentsförhöjning m. m. bör enligt delegerades mening i huvudsak disponeras för beredande av ytterligare förmåner åt de vid tidpunkten för övertagandet förefintliga delägarna och pensionstagarna. Enligt en av delegerade gjord uppskattning, mot vilken pensionsutredningen icke gör någon erinran, åtgå omkring 8 miljoner kronor för bestridande av kostnaden för 10-procentsförhöjningen m. m. åt de delägare och pensionstagare, vilka skulle kvarstå vid pensionsrätt enligt kassans reglemente och vilka icke framdeles på grund av fortsatt järnvägsförstatligande skulle få utbyta nämnda förmån mot den pensionsförbättring, som då ifrågakommande tillämpning av de statliga pensionsreglementena skulle medföra.

Då överskottet beräknats till omkring 17 miljoner kronor och kapitalkostnaden för den statliga förvaltningen av delegerade uppskattats till högst 1 miljon kronor, ha de gjort gällande, att ett belopp av omkring 8 miljoner kronor står till förfogande för den av dem begärda ytterligare pensionsförbättringen. Härav bör enligt deras mening få disponeras 6 miljoner kronor, i första hand till beredande av förmåner, likformigt fördelade på alla nuvarande delägare och pensionstagare. För det fall att detta önskemål icke skulle bifallas, ha delegerade uttalat sig för att sistnämnda belopp skall tillgodokomma sådana pensionstagare, vilka särskilt äro i behov av lättnad i sina ekonomiska bekymmer.

Pensionsutredningen bestrider icke önskvärdheten av att de sämst ställda av de delägare och pensionstagare, vilka skulle bibehållas vid pensionsrätt enligt kassans reglemente, erhölle någon tillökning av kassapensionen utöver vad i överenskommelsen förutsatts och vad som må tillkomma dem i form av statlig dyrtidshjälp m. m. eller — vad angår personal vid ej statsövertagna järnvägar — dyrtidstillägg från vederbörande järnvägsförvaltning. Pensionsutredningen har dock funnit sig icke böra frångå den till grund för överenskommelsen lagda planen för utnyttjande av det beräknade överskottet, vars realitet för övrigt framhålles vara beroende av bland annat hållbarheten av det gjorda antagandet om en genomsnittlig framtida ränteavkastning av $3^1/_2$ procent.

Enligt pensionsutredningens mening bör nämligen den del av överskottet, som belöper på delägare, å vilka de statliga pensionsreglementena skulle få tillämpning, självfallet i mån av tillgång disponeras till bestridande av kostnaden för den pensionsförbättring dessa delägare genom sådan tillämpning skulle erhålla. Då denna del av överskottet ej fullt förslår härtill, anser pensionsutredningen, att för berörda delägare icke bör ifrågakomma någon ytterligare förbättring, varigenom de skulle erhålla en gynnsammare ställning i pensionshänseende än som betingas av den befattning vid statens järnvägar, vilken vederbörande innehar. Vad angår övriga delägare och pensions-

tagare har det synts utredningen ej heller böra ifrågakomma att för pensionsförbättring åt dem använda mera av de tillgångar staten skulle övertaga från kassan, än vad i stort sett motsvarar den på dem belöpande andelen av överskottet. För övrigt erinrar pensionsutredningen, att om kassan skulle fortsätta sin verksamhet, den säkerligen icke själv inom överskådlig tid kunde åstadkomma någon liknande förbättring.

Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa.

(Bil. B.)

Kassans ställning. Förutvarande järnvägsägare hade garanterat kassan en årlig medelränta av minst 5 procent å dess tillgångar, vilken garanti övertagits av staten i samband med järnvägarnas övertagande. Pensionsutredningen har låtit verkställa försäkringsteknisk utredning rörande kassans ställning vid utgången av år 1943. Denna utredning, vid vilken tillämpats 5 procents ränta, utvisade ett kapitalvärde av pensionsförpliktelserna på omkring 4 740 000 kronor och ett underskott av omkring 390 000 kronor, motsvarande omkring 8,2 procent av värdet av pensionsförpliktelserna.

Överenskommelsens detaljer. Bestämmelserna i den efter förhandlingar med representanter för kassan mellan pensionsutredningen och kassans styrelse träffade preliminära överenskommelsen överensstämma i huvudsak med motsvarande bestämmelser i överenskommelsen med Enskilda järnvägarnes pensionskassa. Med hänsyn till kassans ställning har dock någon förhöjning av de pensioner, som alltjämt skulle utgå enligt kassans stadgar, icke ansetts böra ifrågakomma. Kapitalkostnaden för 10 procents förhöjning skulle ha uppgått till omkring 230 000 kronor.

Enligt kassans stadgar är pensionerad medlem, som har pensionsberättigade anhöriga, skyldig att erlägga pensionsavgift med 4 procent å utgående pensionsbelopp. I 4 § av överenskommelsen har bestämmelse intagits om att berörda föreskrift icke skall äga tillämpning efter statens övertagande av kassan. Ifrågvarande avgifter representera ett kapitalvärde av inemot 100 000 kronor.

Kostnadsberäkningar. Den ökning av kapitalvärdet av statens pensionsförpliktelser, som — bortsett från det förefintliga underskottet — vid nuvarande indexläge skulle förorsakas av den föreslagna pensionsregleringen, har pensionsutredningen för ifrågavarande kassas vidkommande approximativt uppskattat till 590 000 kronor.

Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa.

(Bil. C.)

Kassans ställning. Kassan är liksom Hälsingborg—Hässleholmskassan av staten garanterad 5 procents ränteavkastning. Även för denna kassa har pensionsutredningen låtit verkställa en på 5 procents räntefot grundad försäkringsteknisk utredning av ställningen vid utgången av år 1943. Enligt denna utredning utgjorde kapitalvärdet av pensionsförpliktelserna omkring 4 810 000 kronor och förelåg ett underskott av omkring 280 000 kronor, motsvarande omkring 5,8 procent av värdet av pensionsförpliktelserna.

Överenskommelsens detaljer. Den preliminära överenskommelse, som efter förhandlingar med kassans representanter träffats med kassans styrelse, överensstämmer i sak med den med Hälsingborg—Hässleholmskassan träffade överenskommelsen. Någon förhöjning av de enligt kassans stadgar utgå-

ende pensionerna har sålunda icke ifrågasatts. Kapitalkostnaden för 10 procents förhöjning skulle ha uppgått till omkring 230 000 kronor.

Kostnadsberäkningar. Bortsett från förenämnda underskott har den av den föreslagna pensionsregleringen förorsakade ökningen av statens pensionsförpliktelser för de aktiva delägarna i kassan av pensionsutredningen — under antagande att nuvarande indexläge ej ändras — approximativt uppskattats till 190 000 kronor.

Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa.

(Bil. D.)

Kassans ställning. Enligt en på 3 $^1/_2$ procents räntefot grundad försäkringsteknisk utredning av kassans ställning vid utgången av år 1943 utgjorde kapitalvärdet av pensionsförpliktelserna omkring 3 210 000 kronor. Utredningen utvisade ett underskott av omkring 110 000 kronor, motsvarande omkring 3,1 procent av värdet av pensionsförpliktelserna.

Överenskommelsens detaljer. Den med kassans styrelse träffade preliminära överenskommelsen skiljer sig icke i sak från de med Hälsingborg—Hässleholms- och Landskrona—Hälsingborgskassorna träffade överenskommelserna. Då den försäkringstekniska utredningen utvisat underskott, har någon förhöjning av pensioner, utgående enligt kassans reglemente, icke föreslagits. Kapitalkostnaden för 10 procents förhöjning skulle ha utgjort omkring 130 000 kronor.

Kostnadsberäkningar. Den ökning av kapitalvärdet av de statliga pensionsförpliktelserna till de på aktiv stat vid statens järnvägar uppförda delägarna, vilken skulle förorsakas av den föreslagna pensionsregleringen, har pensionsutredningen — under antagande av oförändrat indexläge — approximativt uppskattat till 170 000 kronor.

S. W. B. pensionskassa.

(Bil. E.)

Kassans ställning. Tillsynsmyndigheten har den 13 juli 1943 förklarat kassans stadgar stå i överensstämmelse med föreskrifterna i 1938 års lag om understödsföreningar och vara betryggande för medlemmarna och övriga understödsberättigade samt medgivit kassan att upptaga premiereserven till lägre belopp än som i lagen föreskrives, dock under villkor att skillnaden minskas enligt särskild plan. Tillsynsmyndighetens beslut är grundat på en utredning av kassans ställning vid utgången av år 1942. Enligt denna utredning, vid vilken tillämpats en räntefot av 3 procent, utgjorde värdet av dåvarande pensionsförpliktelser omkring 25 930 000 kronor. Utredningen utvisade en brist av omkring 3 940 000 kronor. Enligt förenämnda plan beräknades bristen bliva amorterad under 15 år genom överräntor och diverse inkomster m. m. Pensionsutredningen har låtit undersöka, hur beräkningsresultaten skulle utfallit, därest en räntefot av 3 $^1/_2$ procent tillämpats. Enligt denna undersökning utgjorde värdet av pensionsförpliktelserna omkring 23 950 000 kronor, och ett överskott av omkring 1 170 000 kronor beräknades föreligga. Härtill anses böra läggas det till omkring 300 000 kronor beräknade belopp, som under tiden fram till det förutsatta övertagandet av kassan kan beräknas ha besparats genom kvarstående i tjänst efter den till 63 år bestämda pensionsåldern. Vid övertagandet skulle sålunda kassans överskott kunna

antagas komma att uppgå till omkring 1 470 000 kronor, motsvarande omkring 6,1 procent av samtliga pensionsförpliktelser.

Överenskommelsens detaljer. Den preliminära överenskommelsen är upprättad i huvudsaklig överensstämmelse med den med delegerade för Enskilda järnvägarnes pensionskassa träffade överenskommelsen.

Det överskott av omkring 1 470 000 kronor, som beräknats föreligga, medger en pensionsförbättring åt den personal, som icke skall bliva underkastad de statliga pensionsreglementena. Premiereserven för denna personal har beräknats utgöra omkring 8 700 000 kronor eller omkring 44,5 procent av den totalt erforderliga (omkring 19 570 000 kronor). I anslutning härtill antages den på ifrågavarande personal belöpande andelen av överskottet utgöra 0,45 × 1 470 000 eller omkring 660 000 kronor. Detta belopp beräknas förslå till bestridande av kostnaden för höjning med omkring 7,6 procent av berörda personal tillkommande kassapensioner. I betraktande härav och med hänsyn till att, bortsett från räntefoten, s. k. säkra grunder tillämpats vid beräkningarna, har pensionsutredningen — om än med viss tvekan — ansett försvarligt att godtaga en pensionsförhöjning av 10 procent. Kapitalkostnaden härför utgör omkring 870 000 kronor.

Kostnadsberäkningar. Vad angår de belopp, varmed kapitalvärdet av statens pensionsförpliktelser till de aktiva delägarna i kassan skulle ökas utöver värdet av de pensionsförpliktelser, som staten genom att övertaga Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolags järnvägar skulle vid tillämpning av nu gällande pensionsordning ikläda sig, har pensionsutredningen — under förutsättning av oförändrat indexläge — approximativt uppskattat desamma till 950 000 kronor.

Då för 10-procentsförhöjningen av de enligt kassans stadgar utgående pensionerna erfordras omkring 870 000 kronor, skulle den av den nya pensionsordningen föranledda ökningen av kapitalvärdet av statens pensionsförpliktelser komma att totalt uppgå till omkring 1 820 000 kronor eller omkring 350 000 kronor mera än det till omkring 1 470 000 kronor beräknade överskottet.

Av kassans delegerade uttalade särskilda önskemål. Kassans delegerade ha uttalat önskemål, att av staten övertagen personal, även om den vid förstatligandet uppnått i allmänna tjänstepensionsreglementet stadgad pensionsålder, måtte erhålla pension enligt nämnda reglemente. Delegerade framhålla bland annat, att pension under tre år inbesparats för ifrågavarande överåriga befattningshavare, som dessutom under denna tid erlagt pensionsavgifter.

Delegerade hemställa vidare, att en större del av överskottet än pensionsutredningen förordat tillföres kassans delägare och pensionärer, huvudsakligen i form av engångsutbetalningar till förefintliga pensionstagare och vissa delägaregrupper. Delegerade åberopa härvid, att statens avsikt med övertagande av de enskilda järnvägarnas pensionskassor torde ha varit önskan att så snart som möjligt avveckla ett i längden ohållbart förhållande mellan de med fyllnadspension och dyrtidshjälp kompletterade pensionerna för personal från förstatligade järnvägar och pensionerna för den personal, som från början vunnit anställning vid statens järnvägar. Delegerade hänvisa även till att andra kassor, som vid beräkning under enahanda förutsättningar uppvisat proportionsvis betydande brister, föreslås övertagna utan att någon reduktion av nuvarande eller blivande förmåner satts i fråga.

Pensionsutredningen har i fråga om det sistnämnda önskemålet hänvisat till vad utredningen anfört rörande det av delegerade för Enskilda järnvägarnes pensionskassa avgivna yttrandet. Därutöver framhålles, att ett tillgodoseende av berörda önskemål skulle föranleda en betydande ökning av

statens kapitalkostnad för pensionsregleringen samt att realiteten av det beräknade överskottet i detta fall är särskilt diskutabel i betraktande av den osäkerhet, som måste anses vidlåda beräkningen av den del av värdet av överräntor, som belöper på avkastningen av kassans fastigheter.

Den föreslagna pensionsordningens ekonomiska innebörd.

I betänkandet anföres huvudsakligen följande.

Genom att övertaga de kassor, med vilka preliminär överenskommelse träffats, skulle staten beträffande nedanstående kassor få svara för underskott, enligt förhållandena vid 1943 års utgång uppgående till följande belopp:

Hälsingborg—Hässleholmskassan	omkring	390 000	kronor
Landskrona—Hälsingborgskassan	»	280 000	»
Uddevalla—Vänersborg—Herrljungakassan	»	110 000	»
eller tillhopa	omkring	780 000	kronor.

Kapitalvärdena vid utgången av år 1943 av den ökning av de statliga pensionsförpliktelserna, vilken — under antagande att nuvarande indexläge förblir oförändrat — skulle förorsakas av ökning av pensionsförmånerna och minskning av pensionsbidragen för de på aktiv stat vid statens järnvägar uppförda anställningshavarna, hava uppskattats till följande belopp:

Enskilda järnvägarnes pensionskassa	omkring	5 160 000	kronor
Hälsingborg-Hässleholmskassan	»	590 000[1]	»
Landskrona-Hälsingborgskassan	»	190 000	»
Uddevalla-Vänersborg-Herrljungakassan	»	170 000	»
S. W. B. pensionskassa	»	950 000	»
redan övertagna kassor m. fl.	»	670 000	»
eller tillhopa	omkring	7 730 000	kronor.

Emellertid skulle täckning för de på Enskilda järnvägarnes pensionskassa och S. W. B. pensionskassa fallande beloppen delvis erhållas genom de överskott, som beräknats föreligga inom sagda kassor, i den mån dessa överskott ej tagas i anspråk för förbättring av de pensioner, som alltjämt skulle utgå enligt kassornas stadgar. Den på staten fallande andelen av kapitalvärdet av kostnadsökningen skulle bliva omkring 2 880 000 kronor.

Den nya pensionsordningen skulle sålunda medföra en ökning av statens pensionsförpliktelser i fråga om det den 1 juli 1945 förefintliga aktiva befattningshavarbeståndet, vars *kapitalvärde* utgör omkring (780 000 + 2 880 000 =) 3 660 000 kronor.

I detta sammanhang må framhållas, att en övergång från nu gällande pensionsåldrar till de i de statliga pensionsreglementena bestämda skulle medföra en ökning av de statliga pensionsförpliktelserna, vars kapitalvärde för de vid ingången av budgetåret 1945/46 hos statens järnvägar anställda befattningshavarna uppgår till mer än 15 000 000 kronor. Medräknas de nu vid enskild järnvag anställda, i Enskilda järnvägarnes pensionskassa delaktiga befattningshavare, vilka kunna förutsättas komma att vid fortsatt järnvägsförstatligande övergå i statens järnvägars tjänst, skulle motsvarande kapitalvärde överstiga 27 000 000 kronor.

[1] Häri ingår 100 000 kronor för avgiftsbefrielse för pensionärer.

Enligt de med förenämnda fem kassor träffade preliminära överenskommelserna skulle staten övertaga kassornas samtliga tillgångar. De bokförda värdena av dessa tillgångar utgjorde vid utgången av år 1943:

Enskilda järnvägarnes pensionskassa	omkring	151 330 000	kronor
Hälsingborg—Hässleholmskassan	»	3 220 000	»
Landskrona—Hälsingborgskassan	»	3 820 000	»
Uddevalla—Vänersborg—Herrljungakassan ..	»	2 770 000	»
S. W. B. pensionskassa	»	18 260 000	»
eller tillhopa	omkring	179 400 000	kronor.

Efter kassornas övertagande skulle statens järnvägars årliga pensionsutgifter till en början minskas med följande, med utgångspunkt från förhållandena under år 1943 beräknade belopp:

för bortfallande av avgifter till kassorna	omkring	1 280 000	kronor
för bortfallande av garanterad räntefyllnad ..	»	70 000	»
genom inflytande befattningshavaravgifter	»	1 180 000	»
genom enskilda järnvägsbolags avgifter	»	1 270 000	»
genom räntor å övertagna tillgångar	»	6 780 000	»
eller tillhopa	omkring	10 580 000	kronor.

Å andra sidan skulle statens järnvägar hava att bestrida de årliga pensionsutgifter, som tidigare åvilat de hittills fristående kassorna, jämte förhöjning med 10 procent av de från Enskilda järnvägarnes pensionskassa och S. W. B. pensionskassa utgående pensionerna. Dessa utgifter utgöra, om förhållandena under år 1943 tagas till utgångspunkt, sammanlagt omkring 7 670 000 kronor.

Genom den nya pensionsordningen skulle alltså till en början uppkomma ett *årligt* överskott av omkring (10 580 000 — 7 670 000 =) 2 910 000 kronor. Den ojämförligt största delen av detta överskott är emellertid att tillskriva de avgifter — tillhopa omkring 2 450 000 kronor — som skulle komma att erläggas av och för i Enskilda järnvägarnes pensionskassa delaktiga anställningshavare vid ännu icke övertagna järnvägar.

Beträffande de kassor, vilka kunna komma att övertagas efter den 1 juli 1945, måste den pensionsförbättring och avgiftsminskning, som skulle ifrågakomma för delägarna i dessa kassor, föranleda en viss ökning av de statliga pensionsförpliktelserna. Denna ökning torde emellertid kunna förutsättas icke bliva förhållandevis större — snarare mindre — än motsvarande ökning beträffande delägare i de kassor, vilka föreslagits skola övertagas av staten från och med den 1 juli 1945.

Förbättring av vissa äldre familjepensioner.

Pensionerade, av staten övertagna förutvarande befattningshavare vid enskilda järnvägar och efterlevande till dylika befattningshavare blevo icke delaktiga i den av 1939 års riksdag beslutade förbättringen av vissa äldre tjänste- och familjepensioner. Frågan om förbättring av dessa pensionstagares förmåner ansågs icke böra upptagas till prövning förrän överblick vunnits över de konsekvenser en sådan förbättring kunde föra med sig för den händelse staten i en framtid komme att övertaga större delen av det enskilda järnvägsnätet.

De pensionerade befattningshavarna ha emellertid sedermera, i likhet med övriga enligt äldre grunder pensionerade statliga befattningshavare, blivit delaktiga i de av 1943 och 1944 års riksdagar beslutade förbättringarna av vissa äldre tjänstepensioner. Någon ytterligare pensionsförbättring — frånsett den som följer av överenskommelserna med vissa kassor — anser pensionsutredningen icke böra beredas dem i förevarande sammanhang.

Vad beträffar efterlevande till av staten från enskild järnväg övertagna befattningshavare blevo de uttryckligen undantagna från 1939 års pensionsförbättring allenast tillsvidare. Frånsett av 1942 års riksdag för vissa efterlevande till förutvarande befattningshavare vid Mora—Vänerns järnväg medgivna pensionstillägg med 180 kronor ha de sedermera icke erhållit någon pensionsförbättring. Pensionsutredningen har förordat, att de nu, i samband med den föreslagna pensionsregleringen, i förekommande fall erhålla pensionsförbättring motsvarande den av 1939 års riksdag för övriga enligt äldre grunder pensionerade efterlevande till befattningshavare i statens tjänst m. fl. beslutade och genom kungörelsen nr 508/1939 angående ny familjepension reglerade pensionsförbättringen. Utredningen har framlagt förslag till bestämmelser, enligt vilka kungörelsen nr 508/1939 skall tillämpas å de till efterlevande efter övertagna tjänstemän utgående familjepensioner, vilka sålunda äro avsedda att förbättras. Till övertagna tjänstemän ha förutsatts skola hänföras alla anställningshavare i tjänstemannaställning, som från anställning vid enskilt företag övergått i statens järnvägars tjänst, vare sig anställningshavarna blivit uppförda på statens järnvägars stat eller ej.

Antalet familjepensionstagare, för vilka pensionsförbättringen skulle ifrågakomma, utgör enligt betänkandet för närvarande omkring 40. Den årliga kostnaden för pensionsförbättringen skulle vid nuvarande indexläge utgöra omkring 9 000 kronor. Någon framtida kostnadsökning till följd av fortsatt järnvägsförstatligande beräknas icke vara att motse, enär flertalet av de befattningshavare, som därvid komma att övertagas av statens järnvägar, förutsatts skola bliva underkastade 1941 års allmänna familjepensionsreglemente.

Yttrandena över järnvägspensionsutredningens förslag.

Järnvägsstyrelsen har liksom pensionsutredningen funnit övervägande skäl tala för ett statsövertagande av ifrågavarande fem pensionskassors rörelse. Emellertid har styrelsen föreslagit vissa ändringar i överenskommelserna, särskilt vad angår överenskommelsen med Enskilda järnvägarnes pensionskassa.

Järnvägsstyrelsen föreslår till en början en begränsning för kassareglementets bestämmelser underkastade delägare i Enskilda järnvägarnes pensionskassa av delaktighetsbelopp som anmälas efter den 30 juni 1945 i så måtto, att delaktighetsbelopp ej må genom anmälan efter den 30 juni 1945 höjas så mycket, att däremot svarande pension enligt § 6 mom. 1 a) blir

högre än den ålderspension, som enligt de statliga reglementena är tillförsäkrad befattningshavare med motsvarande tjänsteställning och tjänstetid.

Styrelsen föreslår vidare en ytterligare höjning av de pensionsavgifter för nya försäkringar och ökningar i delaktighetsbelopp, som avses i överenskommelsen med Enskilda järnvägarnes pensionskassa. I fråga om försäkringar respektive ökningar i delaktighetsbelopp, som tillkomma efter en viss övergångstid, böra avgifterna enligt vad järnvägsstyrelsen framhåller överhuvud icke vara fixerade. Denna fråga ställes av styrelsen i samband med önskemål om möjlighet för järnvägsstyrelsen att efter järnvägsförstatligandets slutförande till annan försäkringsgivare överlåta den från kassan övertagna rörelsen i vad angår personal vid järnvägar, som fortfarande äro i enskild ägo. Styrelsen yttrar härom bland annat följande.

Av den vid betänkandet fogade utredningen rörande Enskilda järnvägarnes pensionskassa framgår, att de av utredningsmännen föreslagna avgifterna beräknats efter 3,5 procents räntefot samt utan förvaltnings- och risktillägg. Vad beträffar de vid övertagandet befintliga, noga fixerade utfästelserna vill järnvägsstyrelsen icke motsätta sig en sådan beräkning. Med hänsyn till att pensionsförsäkring hittills visat sig bliva från årtionde till årtionde allt dyrare, synes däremot ett motsvarande åtagande beträffande framtida försäkringar, vilka kunna börja löpa så sent som omkring år 1980, vara mycket betänkligt, då det näppeligen lär kunna uppfyllas utan betydande förlust. Det måste väl också anses oegentligt, om ett statens verk skulle meddela personer i enskild tjänst, mot vilka staten ej har större förpliktelser än mot vilken medborgare som helst, försäkring på villkor som äro långt förmånligare än de, som vederbörande statliga myndigheter ha möjlighet att ens godkänna vare sig för försäkringsanstalt eller för understödsförening.

Av båda dessa anledningar måste järnvägsstyrelsen hemställa, att — eventuellt med undantag för de närmaste åren — de av pensionsutredningen föreslagna avgiftstalen utbytas mot tal av samma storlek som med *samma* förmåner skulle ha krävts för vinnande av s. k. förklaring enligt 1938 års lag om understödsföreningar, ävensom av skäl som i det följande närmare utvecklas, att deras giltighet tidsbegränsas.

Järnvägsstyrelsen är helt ense med pensionsutredningen om lämpligheten av en avveckling av den utav staten omhänderhavda pensioneringen av de enskilda järnvägarnas personal, vilken avveckling blir så mycket mer angelägen för den händelse, såsom i betänkandet förutsättes, försäkring skall kunna meddelas befattningshavare vid dotterföretag till järnvägsbolag. För att ernå avveckling inom rimlig tid är det nödvändigt att, sedan förstatligandet blivit i avsedd utsträckning slutfört, järnvägsstyrelsen har möjlighet att i sin tur å annan försäkringsgivare överlåta den nu från Enskilda järnvägarnes pensionskassa övertagna pensionsförsäkringsverksamheten, i vad angår personal vid järnvägar, som ej blivit av staten förvärvade.

Järnvägsstyrelsen får alltså påyrka, att den föreslagna överenskommelsen kompletteras med bestämmelse om rätt till sådan överlåtelse på enskild försäkringsanstalt eller understödsförening, som nyss sagts. Styrelsen är fullt medveten om, att en sådan överlåtelse icke kommer att kunna äga rum utan ett betydande tillskott av statsmedel, främst beroende på de i förhållande till ställningen stora förmåner, som äro avsedda att medgivas nuvarande delägare. För att överlåtelse överhuvud skall vara möjlig, få emellertid avgifterna ej vara fixerade ifråga om utfästelser, som tillkomma *efter* överlåtelsen.

Järnvägsstyrelsen har vidare uttalat, att det syntes uppenbart, att även med dessa modifikationer uppgörelserna kunde anses gå till den yttersta gränsen av vad som kunde betraktas såsom från statens sida försvarligt. Järnvägsstyrelsen har därför bestämt avstyrkt, att under ärendets fortsatta behandling ytterligare eftergifter göras för önskemål, som framförts eller kunna framföras av representanter för kassorna.

Vad beträffar pensionsåldern för de kassadelägare, på vilka de statliga reglementena skola bliva i huvudsak tillämpliga, yttrar järnvägsstyrelsen huvudsakligen följande.

I detta stycke har från visst personalhåll framhållits önskvärdheten att intet undantag från de allmänna bestämmelserna gjordes. Järnvägsstyrelsen kan i princip biträda detta önskemål men finner liksom pensionsutredningen ej möjligt förorda ett omedelbart generellt införande av de statliga reglementenas pensionsåldersbestämmelser, detta med hänsyn dels till därmed inträdande förhöjning i pensionsförpliktelsernas kapitalvärde dels till omständigheten, att de befattningshavare, som stå nära och inställt sig på en viss pensionsålder, icke böra plötsligt tvingas över på en annan.

Å andra sidan synes det knappast rimligt, att staten skulle för obestämd framtid, vilken kan sträcka sig över mer än 40 år, förbinda sig att tillämpa särskild pensionsåldersbestämmelse för vissa från enskilda järnvägar övertagna befattningshavare. 3 § 2 mom. torde därför böra kompletteras med föreskrift om rätt för staten att efter viss övergångstid, t. ex. 5 år räknat från den 1 juli 1945, med skäligt varsel sätta bestämmelsen i 3 § 2 mom. ur kraft.

I alla händelser synes det icke böra komma i fråga, att, såsom föreslagits i sagda hänseende, placera medlemmarna i understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa i sådan särställning, att alla dessa medlemmar skola ha rätt och skyldighet att kvarstå i tjänst intill 65 år. Styrelsen föreslår, att i överenskommelsen med Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, 3 § 2 mom. första stycket, åldern 65 år ändras till 63 år.

Statskontoret har funnit anledning till vissa detaljerinringar mot utredningsförslaget och de preliminära överenskommelserna. I fråga om den föreslagna förändringen av sjukpensionerna från Enskilda järnvägarnes pensionskassa samt den ifrågasatta generella höjningen av pensionerna från samma kassa och S. W. B. pensionskassa yttrar statskontoret följande.

Den föreslagna höjningen av sjukpensionerna finner statskontoret skäligen böra komma till stånd. Ämbetsverket anser dock att statsverket rimligen icke bör ensamt svara för härigenom uppkommande kostnader, även om desamma icke skulle bliva av någon mera betydande storleksordning, utan synes härför i första hand böra tagas i anspråk kassans överskott. Den ifrågasatta generella höjningen av kassapensionerna synes i anslutning därtill icke böra ske med större belopp än vartill kassans återstående överskott beräknas lämna full tillgång.

Enligt den preliminära överenskommelsen om statens övertagande av understödsföreningen S. W. B. pensionskassa skulle överskottet för kassan disponeras för en generell höjning med 10 procent av samtliga kassapensioner. Den andel av överskottet, som belöper på personal, som icke skulle bliva underkastad de statliga pensionsreglementena, förslår emellertid enligt framlagda beräkningar till bestridande av kostnaden för höjning med allenast 7,6 procent av personalen tillkommande kassapensioner. Kostnadsskill-

naden skulle alltså få bäras av statsverket. Statskontoret anser sig icke heller beträffande denna kassa kunna tillstyrka större höjning av kassapensionerna än som motsvaras av förefintligt överskott.

Styrelsen för Enskilda järnvägarnes pensionskassa har i fråga om dispositionen av kassans beräknade överskottsmedel vidhållit de önskemål, som tidigare uttalats av delegerade för kassan. Styrelsen har därvid bland annat fäst uppmärksamheten på att för närvarande mycket låga pensionsbelopp utginge för stora grupper av kassans pensionärer. I fråga härom har styrelsen anfört följande.

Att så är förhållandet har sin förklaring däri, att pensionsunderlaget normalt utgöres av delägares *fasta* lön, d. v. s. utan hänsynstagande till utgående dyrtids- och andra eventuella tillägg, och att löneförhöjningar efter fyllda 50 år i regel ej föranleda pensionsförhöjningar. Efter penningvärdets successiva försämring ha dessa låga pensioner kommit att motsvara en alltmer begränsad köpkraft. Från de tyvärr talrika fall, i vilka man kan konstatera att vederbörande pensionstagare befinna sig i ekonomiskt nödläge, utgår en långsamt stigande kurva betecknande pensionerade befattningshavare och efterlevande, av vilka många uppehålla sig vid existensminimum i den mening detta uttryck bör användas i ett socialt ansvarigt samhälle.

Styrelsen för Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa har hemställt, att delägare i kassan, vilken i samband med statens övertagande av nämnda järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst och innehar anställning på övergångsstat men icke bestrider på aktiv stat uppförd tjänst, måtte utfå pension efter ett pensionsunderlag motsvarande den lönegrad eller löneklass, efter vilken avlöningen vid pensionstillfället till honom utgår, dock under förutsättning att han icke i viss ordning valt att kvarstå vid kassareglementet.

Styrelsen för Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa har uttalat ett liknande önskemål.

Styrelsen för Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa har anfört, att det av järnvägspensionsutredningen beräknade kapitalunderskottet vid antagande av 3,5 procents räntefot sannolikt den 1 juli 1945 förbytts till ett överskott på 10 000—20 000 kronor.

Styrelsen för S. W. B. pensionskassa — som förklarat sig vidhålla de av delegerade för kassan tidigare framförda särskilda önskemålen — har i fråga om beräknandet av kassans överskott anfört följande.

Enligt styrelsens och delegerades uppfattning torde överskottet ökas med ytterligare ett belopp på ca 400 000 kronor avseende det i all framtid kapitaliserade värdet av kassans diverse inkomster. Dessa ha enligt järnvägspensionsutredningen endast kapitaliserats under en tid av 15 år. Styrelsens skäl att yrka på att värdet av ifrågavarande inkomster upptages till högre belopp äro följande. Kassans diverse inkomster utgöras till den övervägande delen av S. W. B. järnvägsbolags inkomster av rätten att försälja tidningar och dylikt å tåg och å stationer, inkomst av försålda gräsgrödor på bolagets mark, tillvarataget gods, böter från personalen och dylikt. Sedan S. W. B. inlemmats i S. J., torde det bereda svårigheter att i bokföringen utsöndra dessa

inkomster i vad de härröra från S. W. B. linjer. Skulle sålunda S. W. B. kassa ej överlåtas på staten utan bestå i fortsättningen, synes det nödvändigt att avgifterna i fråga fixeras såsom årliga bidrag att utgå med fasta belopp. Därest en sådan överenskommelse träffades mellan kassan och S. J. synes en dylik utfästelse från S. J. i stället på goda grunder kunna betraktas som en städse fortlöpande ränta. I varje fall synes en kapitaliseringstid av 15 år vara för kort. Överskottet bör kunna ökas med inemot 400 000 kronor och sålunda uppgå till inemot 1 870 000 kronor, i stället för det av järnvägspensionsutredningen beräknade överskottet kronor 1 470 000.

Departementschefens yttrande.

Chefen för finansdepartementet har anfört i huvudsak följande.

Vid den nu verkställda utredningen har framkommit, att en tillfredsställande reglering av pensionsförhållandena för här ifrågavarande personal icke kan åstadkommas på annat sätt, än att anställningshavarna för framtiden bli i huvudsak underkastade de statliga pensionsreglementena och att de enskilda kassornas rörelse i en därav betingad utsträckning överlåtes till staten. För egen del anser jag, att järnvägspensionsutredningens förslag i ämnet efter vissa jämkningar av begränsad räckvidd bör läggas till grund för framställning till riksdagen.

Som villkor för de statliga pensionsreglementenas tillämpning på övertagen järnvägspersonal med delaktighet i enskild järnvägspensionskassa skall enligt förslaget gälla, att kassans rörelse överlåtes till staten, i den mån rörelsen omfattar personal, som varit anställd vid av staten förvärvad järnväg. Detta villkor är uppfyllt beträffande ett antal smärre kassor, som i samband med tidigare järnvägsförvärv på olika sätt kommit i statens ägo. Beträffande tre av de kassor, om vilkas övertagande preliminära överenskommelser föreligga, utvisa de av järnvägspensionsutredningen framlagda beräkningarna underskott, och det är i varje fall ostridigt, att övertagandet av de två Hälsingborgskassorna kommer att medföra kostnader för statsverket redan för täckande av dylika underskott, som — även under de jämförelsevis gynnsamma antaganden, vilka lagts till grund för beräkningarna — få förutsättas vara för handen vid oförändrad tillämpning av kassareglementena. Järnvägspensionsutredningen har emellertid enligt min mening anfört avgörande skäl för att staten likväl övertager även ifrågavarande tre kassor.

I den mån järnvägsförstatligandet fortskrider, uppkommer fråga om statens övertagande jämväl av vissa andra i betänkandet omförmälda pensionskassor. Järnvägspensionsutredningen har räknat med att dessa skola nödgas att, i den mån så ej redan skett, före den 1 juli 1945 anpassa sina stadgar efter bestämmelserna i 1938 års lag om understödsföreningar, vilket i förekommande fall skulle förutsätta sådana konsolideringsåtgärder, att den ekonomiska ställningen icke skulle behöva stå hindrande i vägen för framtida överlåtelse till staten. Numera har dock ifrågasatts att bereda möjlighet till anstånd i här åsyftade fall med tillämpningen av 1938 års lag. Övertagandet av dessa kassor bör bero på särskilda undersökningar. Enligt förslaget är pensionsregleringen så anordnad, att ett till äventyrs nödvändigt undantag beträffande någon järnväg icke rubbar förutsättningarna för pensionsregleringen i övrigt. Givetvis är det emellertid önskvärt, att icke personalen vid någon förstatligad järnväg skall behöva lämnas utanför pensionsregleringen.

Särskilda spörsmål föreligga beträffande Enskilda järnvägarnes pensionskassa, som har delägare och pensionärer från ett flertal järnvägar i enskild

ägo. Järnvägspensionsutredningen har undersökt möjligheterna för en klyvning av kassan, varvid staten skulle övertaga den del av rörelsen, som avser personal vid förstatligade järnvägar. I sådant fall skulle förnyad klyvning ske i mån av fortsatt järnvägsförstatligande. Tanken på ett dylikt partiellt och successivt övertagande har emellertid fått förfalla redan på grund av motstånd från kassans sida. Den preliminära överenskommelsen med kassan avser därför överlåtelse av hela rörelsen. För egen del hyser jag icke några principiella betänkligheter mot att frågan löses på detta sätt. Den del av kassans rörelse, som avser anställda och pensionärer vid enskilda företag, är ganska ringa i förhållande till den statliga pensionsverksamheten. Denna omfattar redan förut vissa, till statens pensionsanstalt anslutna, personalgrupper, som ej ha vare sig statlig eller kommunal anställning. Enär vidare hinder för övertagande av rörelsen i dess helhet icke synes föreligga med hänsyn till kassans ekonomiska förhållanden, tillstyrker jag pensionsutredningens förslag i denna del.

Staten bör emellertid, såsom i den preliminära överenskommelsen förutsatts, vara berättigad att efter en övergångstid avstänga nyanslutningen till den övertagna pensioneringen för personal vid icke förstatligade järnvägar. Enligt överenskommelsen skall så kunna ske tidigast med utgången av år 1951. Vid remissbehandlingen har ifrågasatts, att nyanslutningen skulle bringas att upphöra omedelbart efter det staten övertagit kassan. Även i detta avseende biträder jag vad som föreslagits enligt den preliminära överenskommelsen. Det synes nämligen skäligt, att järnvägsföretagen få en tids rådrum att ordna pensioneringen på annat sätt. Vad angår de järnvägar, som i fortsättningen kunna ifrågakomma till förstatligande, torde det också vara mest praktiskt att tills vidare hålla nyanslutningen öppen.

Järnvägsstyrelsen har i sitt yttrande ifrågasatt ett annat förbehåll i fråga om den del av pensionsrörelsen som avser personal vid järnvägar i enskild ägo, nämligen att staten efter en övergångstid skall äga överlåta denna del av rörelsen till enskild pensionskassa eller annan försäkringsgivare. Staten skulle därvid gentemot de av överlåtelsen berörda anställningshavarna vara fritagen från ansvar i fråga om dessas rätt att vid framtida löneförhöjning vinna höjning i pensionsförmånerna mot tidigare bestämda avgiftstillägg. Enligt min mening bör emellertid staten icke undandraga sig att ge de ifrågavarande anställningshavarna — vilka bli utestängda från den nuvarande medbestämmanderätten i fråga om pensionsverksamheten — bestämda utfästelser i fråga om förhållandet mellan avgifter och pensionsförmåner även i fortsättningen. I vilken form rörelsen framdeles kommer att administreras, torde under sådan förutsättning få betraktas såsom enbart statens angelägenhet. Det synes lämpligast att, såsom även järnvägsstyrelsen förutsatt, styrelsen tills vidare får ombesörja pensionering även vid de enskilda järnvägarna. Huruvida denna verksamhet längre fram — måhända sedan järnvägsförstatligandet slutförts — bör överföras till annat statsorgan, torde böra bero bland annat av resultatet av pågående utredning rörande statens pensionsanstalts verksamhet jämte därmed sammanhängande spörsmål om den statliga pensionsverksamhetens organisation.

Den föreslagna pensionsregleringen innebär, att den övertagna järnvägspersonal, som vid ikraftträdandet är i statens järnvägs tjänst, och den personal, som vid framtida järnvägsförstatligande övergår i sådan tjänst, i allmänhet skall bliva underkastad de statliga pensionsreglementena — allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt arbetarpensionsreglementena — med rätt till tjänstårsberäkning i stort sett som om personalen från början varit i statstjänst. En viktig avvikelse från de statliga reglemenenas bestämmelser har emellertid föreslagits, nämligen beträffande pensionsåldern.

För det stora flertalet anställningshavare, varom här är fråga, är de statliga reglementenas pensionsålder 60 år. Pensionsåldern enligt reglementena för tidigare statsövertagna kassor samt för de kassor med vilka preliminära överenskommelser träffats, är däremot i allmänhet 63 år, i vissa fall 65 år. Järnvägspensionsutredningen har, främst av kostnadsskäl, ansett sig icke kunna förorda en övergång för kassadelägarna till de statliga reglementenas lägre pensionsålder. Från personalhåll har framställts önskemål om tillämpning av de statliga reglementenas pensionsålder för ifrågavarande anställningshavare. För min del vore jag närmast benägen att förorda en övergång till de statliga reglementenas pensionsåldrar, måhända med en jämförelsevis lång övergångstid. Jag vill emellertid förorda, att frågan härom uppskjutes någon tid, till dess man erhållit en fullständigare överblick över kostnaderna för pensionsregleringens fullföljande i anslutning till det fortgående järnvägsförstatligandet. Dock bör, som järnvägsstyrelsen föreslagit, åldersgränsen 65 år i 3 § 2 mom. av överenskommelsen med Hälsingborg—Hässleholms-kassan ändras till 63 år. Motsvarande åtgärd bör vidtagas i fråga om sådana i tidigare övertagna kassor delaktiga anställningshavare, för vilka kassapensionsåldern är över 63 år. Denna sänkning av åldersgränsen är utan betydelse för anställningshavare, för vilka den statliga pensionsåldern är 65 år. För annan anställningshavare, som vid pensionsregleringens ikraftträdande fyllt minst 60 år, bör pensionsåldern ej inträda tidigare än tre år efter ikraftträdandet, såvida han ej före treårstidens utgång uppnått kassapensionsåldern. Dessutom böra i samtliga överenskommelser liksom i de föreskrifter, vilka reglera pensionsrätten för delägare i de tidigare övertagna kassorna, införas bestämmelser om skyldighet för kassadelägare, för vilken vederbörande statliga reglementen bli tillämpliga, att underkasta sig framdeles meddelade föreskrifter om tillämpning av de statliga reglementenas pensionsåldrar, dock med en övergångstid bestämd sålunda, att pensionsåldern i varje fall icke kommer att inträda tidigare än tre år efter de sålunda meddelade föreskrifternas ikraftträdande, såvida den ej enligt dittills gällande bestämmelser skall inträda före treårsperiodens utgång.

Vissa grupper av anställningshavare och pensionärer skola enligt förslaget fortfarande vara undantagna från de statliga reglementena. För ifrågavarande anställningshavare och pensionärer skall enligt förslaget den hittillsvarande pensionsordningen fortfarande gälla.

Såsom förut nämnts utvisa de försäkringstekniska beräkningarna överskott i Enskilda järnvägarnes pensionskassa och S. W. B-kassan. På grund av dessa överskott har det ansetts försvarligt att uppräkna de enligt reglementena för dessa kassor utgående pensionerna med 10 procent. Därvid har förutsatts, att den del av överskotten, som belöper på delägare, vilka nu bliva underkastade de statliga reglementena, tagas i anspråk för de förbättringar i pensionsvillkoren, som övergången till nämnda reglementen medför, medan återstoden av överskotten beräknats skola tagas i anspråk för uppräkningen av kassapensionerna.

Från de två kassornas sida ha vid sidan av överenskommelsen framförts anspråk på att de beräknade överskotten icke eller endast i mindre utsträckning skola belastas med kostnaderna för de pensionsförbättringar, som föranledas av övergång till de statliga reglementena, utan i stället utnyttjas till vissa pensionsförbättringar utöver vad i överenskommelserna blivit bestämt. Särskilt har därvid framhållits behovet av någon ytterligare förhöjning av de lägsta kassapensionerna. Beträffande de synpunkter, som härutinnan anförts dels från kassornas och dels från utredningsmännens sida, torde få hänvisas till den i det föregående lämnade redogörelsen. För egen

del ansluter jag mig till utredningsmännens principuppfattning. Det bör understrykas, att överskotten äro betingade av att de försäkringstekniska beräkningar, som nu verkställts med utgångspunkt från att staten skall övertaga rörelsen, skett efter gynnsammare grunder, än kassorna ägt tillämpa vid sina försäkringstekniska beräkningar. Sålunda ha förvaltningskostnaderna utelämnats och förräntning antagits ske efter den för nuvarande förhållanden höga räntefoten av 3,5 procent, medan kassorna ägt tillämpa endast 3 procents räntefot. I detta sammanhang må erinras, att då övertagandet på sin tid av de olika familjepensionskassorna skedde på grundval av beräkningar efter 4 procents räntefot, detta innebar en ekonomisk uppoffring för statsverket, vilken från då föreliggande utgångspunkter ansågs nödvändig för en tillfredsställande reglering av familjepensionsförhållandena men på intet sätt bör betraktas som prejudicerande för statens åtaganden i det nu förevarande sammanhanget. När fråga är om dessa åtaganden, bör icke bortses ifrån att om önskemålet att få de statliga pensionsåldrarna tillämpade på de i statens tjänst övertagna anställningshavarna skall tillgodoses, enbart detta kommer att draga kostnader, som motsvara eller överstiga de beräknade överskotten. Dessa kostnader komma under alla förhållanden att få bäras av statsverket och kunna icke till någon del bestridas av överskotten, som få anses konsumerade genom de föreslagna pensionsförbättringarna. Det nu anförda utesluter icke, att vissa förbättringar av pensionsvillkoren utöver vad som följer av de preliminära överenskommelserna kunna tagas i övervägande. Huruvida dylika förbättringar böra medges är emellertid helt och hållet att betrakta som en skälighetsfråga, vid vars bedömande andra synpunkter böra bliva bestämmande än de som sammanhänga med beräknandet av kassaöverskotten och dessas fördelning på olika grupper delägare och pensionärer.

Beträffande vissa smärre personalgrupper, som enligt föreliggande förslag skulle bibehållas vid pensionsrätt enligt kassareglementena, kan ifrågasättas en förbättring av pensionsvillkoren utöver vad som följer av de preliminära överenskommelserna, antingen i den formen att vederbörande i stället få pensionsrätt enligt de statliga reglementena, eller ock så, att de få sina statliga tilläggsförmåner omreglerade. Närmare förslag härom framlägges i det följande. Härav beröres dock ej det stora flertalet pensionstagare vid förstatligade järnvägar och än mindre pensionstagarna vid de icke förstatligade järnvägar, som äro anslutna till Enskilda järnvägarnes pensionskassa. Jämväl till de nu ifrågavarande pensionstagare, som höra till förstatligade järnvägar, utgå statliga tilläggsförmåner, mestadels i form av dyrtidshjälp. För de enskilda järnvägarnas del motsvaras dessa i viss utsträckning av dyrtidstillägg medgivna av järnvägsbolagen. Även om hänsyn tages till dylika tilläggsförmåner och till den procentuella pensionshöjning, som skall tillkomma Enskilda järnvägarnes pensionskassas och S. W. B.-kassans pensionärer, måste pensionsförhållandena för de personalgrupper, som icke få övergå till de statliga reglementena, i stor utsträckning betecknas som otillfredsställande. Förhållandet har vad angår pensionärerna från Enskilda järnvägarnes pensionskassa blivit belyst genom uppgifter, som lämnats i kassans yttrande.

Tanken på statens mellankomst till förmån för de sämst ställda tjänste- och familjepensionärerna vid pensionskassorna torde icke böra helt avvisas. Det är emellertid icke möjligt att utan en särskild, ganska ingående utredning taga ställning till frågan om och på vad sätt åtgärder i sådan riktning böra vidtagas. Frågan gäller icke blott Enskilda järnvägarnes pensionskassas och S. W. B.-kassans pensionstagare utan även andra pensionstagare vid statsövertagna järnvägar. Vad beträffar pensionstagare vid andra järnvägar,

anslutna till Enskilda järnvägarnes pensionskassa, uppkommer samma fråga, i den mån dessa järnvägar framdeles övergå i statens ägo, och enahanda blir förhållandet vid framtida statsövertagande av enskilda järnvägar med särskilda pensionskassor. Vad beträffar sättet för genomförandet av en eventuell pensionsförbättring för nu ifrågavarande pensionstagargrupper kunde det synas ligga nära till hands att medgiva en höjning av dyrtidshjälpen. Hellre torde dock förbättringen, om en sådan skall komma till stånd, böra mera direkt inriktas på att hjälpa de sämst ställda pensionstagarna.

I avvaktan på den närmare utredning, som erfordras för ett ställningstagande till frågan och vilken enligt min uppfattning bör komma till stånd, bör man i huvudsak stanna vid de bestämmelser i fråga om kassapensionerna, som innefattas i de preliminära överenskommelserna.

Jag återkommer härefter till den nyss berörda frågan om förbättring av pensionsvillkoren för vissa smärre personalgrupper utöver vad som följer av de preliminära överenskommelserna.

Vad beträffar personal på övergångsstat förordar jag, att anställningshavare, som uppehållit tjänst på aktiv stat, jämväl då pensionsfallet inträffat före den 1 juli 1945 behandlas som om han innehaft den uppehållna tjänsten. Detta innebär, att fyllnadspension skall utgå till anställningshavaren enligt de bestämmelser, som gällde vid avgången, och att de efterlevande erhålla pensionstillägg enligt kungörelsen nr 361/1922 (i förekommande fall) samt dyrtidstillägg och kristillägg (i vissa fall ny familjepension enligt det i ärendet föreliggande förslaget till förbättring av vissa äldre familjepensioner). Beträffande annan personal på övergångsstat har jag icke ansett mig kunna förorda, att denna helt likställes med personal på aktiv stat. För att skillnaden skall bliva mindre påfallande förordar jag däremot, att till anställningshavare på övergångsstat, som ej uppehållit befattning på aktiv stat, skall utgå pensionsförhöjning enligt kungörelsen nr 280/1925 samt dyrtidstillägg och kristillägg och att till hans efterlevande skall utgå pensionstillägg (i förekommande fall) samt dyrtidstillägg och kristillägg (i vissa fall ny familjepension), detta oavsett om pensionsfallet inträffat före eller efter den 1 juli 1945. I överensstämmelse med vad som gäller i fråga om dyrtidshjälp samt enligt kungörelsen nr 503/1944 beträffande tilläggsförmåner till familjepensioner, som tillträtts efter den 1 juli 1944, böra emellertid de statliga tilläggsförmånerna även i förevarande fall begränsas, så att de sammanlagda förmånerna ej komma att överstiga de förmåner, vilka tillkomma motsvarande pensionärer från statens järnvägar. I samtliga nu avsedda fall utgår för närvarande av statsmedel endast dyrtidshjälp. Ändringarna böra tillämpas från tiden för pensionsregleringens ikraftträdande. I fall då enskild järnvägsförvaltning utbetalat dyrtidstillägg eller dylikt tillägg och staten övertagit järnvägsförvaltningens skyldighet, böra de statliga tilläggen anses inbegripna i de av järnvägsförvaltningen utfästa.

Vad härefter angår personal, som först efter uppnående av den statliga pensionsåldern erhållit i de statliga reglementena avsedd anställning eller därmed likställd anställning på övergångsstat, kunna måhända vissa betänkligheter med hänsyn till konsekvenserna anföras mot att göra de statliga pensionsreglementena i något fall tillämpliga. Beträffande de anställningshavare, som äro delägare i enskild pensionskassa och för vilka enligt kassareglementet en viss pensionsålder, högre än den statliga, är fastställd, kunna emellertid sådana särskilda omständigheter anses föreligga, att betänkligheter av nyss antydda art icke behöva göra sig gällande. Jag förordar därför den jämkning i utredningsförslaget, att de kassadelägare, som efter uppnåendet av den statliga pensionsåldern men före uppnåendet av den i kassareglementet bestämda erhållit sådan anställning, varom här är fråga, berättigas att

övergå till de statliga tjänste- och familjepensionsreglementena, om de fortfarande äro i tjänst efter den nya pensionsordningens ikraftträdande, och eljest såsom tjänstepensionärer för framtiden erhålla fyllnadspension enligt därom vid avgången gällande bestämmelser, i den mån sådana då funnits fastställda. Beträffande familjepensionsrätten ifrågasätter jag icke någon ändring i järnvägspensionsutredningens förslag för de fall, då kassadelägare, som erhållit i de statliga reglementena avsedd anställning, avgått eller avlidit före ikraftträdandet. Enligt utredningsförslaget skola till sådana delägares efterlevande utgå — förutom pensionstillägg (i förekommande fall) — dyrtidstillägg och kristillägg å kassareglementets familjepensioner (i vissa fall ny familjepension). Motsvarande tilläggsförmåner böra emellertid även tillkomma efterlevande till de före ikraftträdandet avgångna eller avlidna anställningshavare, vilka varit uppförda på övergångsstat.

Vad i det föregående föreslagits beträffande tjänstemän på övergångsstat, vilka icke uppehållit befattning på aktiv stat, synes skäligen böra få gälla även i statens järnvägars tjänst övertagna tjänstemän, som äro kassadelägare och under det halvår, vilket vanligen förflyter mellan järnvägsövertagandet och personalens uppförande på stat, antingen avgått på grund av uppnådd pensionsålder enligt kassareglementet eller förtidspensionerats med stöd av förvärvsavtalet eller avlidit.

I fråga om de särskilda bestämmelser, som skola iakttagas vid de statliga pensionsreglementenas tillämpning på övertagen järnvägspersonal, ha, utom beträffande pensionsåldern, endast några detaljerinringar framställts i yttrandena. Dessa erinringar har jag icke funnit vara av sådan betydelse, att de böra föranleda ändring i de ingångna preliminära överenskommelserna, bortsett från en eller annan jämkning av övervägande redaktionell natur. Detsamma gäller de föreslagna bestämmelserna om rätt att, sedan anställningshavare förklarat sig vilja kvarstå vid kassareglementes tillämpning, i vissa fall påkalla övergång till de statliga reglementena. De bestämmelser om dylik valfrihet för efterlevande, vilka influtit i två av överenskommelserna, böra intagas även i de övriga överenskommelserna.

Vad särskilt angår detaljerna i den preliminära överenskommelsen med Enskilda järnvägarnes pensionskassa ha erinringar framställts av järnvägsstyrelsen beträffande delaktighetsbelopp och avgifter för vissa pensionsförsäkringar, varå kassans reglemente i fortsättningen skall äga tillämpning. Styrelsen har föreslagit dels en begränsning av de delaktighetsbelopp, som framdeles må anmälas för nytillträdande anställningshavare eller vid löneförhöjningar, dels en ytterligare avgiftshöjning att efter en viss övergångstid tillämpas för efter ikraftträdandet tillkomna delaktighetsbelopp eller höjningar därav. Vad först angår frågan om begränsning av delaktighetsbeloppen är genomförandet av en dylik begränsning förenat med vissa svårigheter, främst med hänsyn till att kassareglementets pensioner äro väsentligt annorlunda konstruerade än de statliga pensionerna och därför svåra att jämföra med dessa. Mot kassareglementets bestämmelser i ämnet torde visserligen kunna invändas, att järnvägsförvaltningarna ha möjlighet att genomföra löneförhöjningar på sådant sätt, att förvaltningarna och personalen sedan kunna gentemot staten påkalla tillämpning av jämförelsevis höga delaktighetsbelopp. Någon allvarligare olägenhet lärer detta emellertid icke behöva medföra för staten, då de avgiftshöjningar, som följa med höjningar i delaktighetsbeloppen, ehuru jämförelsevis förmånligt beräknade, äro så kännbara, att de torde avhålla från missbruk av den antydda möjligheten. Vad åter angår förslaget om vissa ytterligare avgiftshöjningar innebär detta, att staten i detta avseende skulle tillämpa samma betryggande beräkningsgrunder som de enskilda pensionskassorna äro skyldiga att tillämpa. Dessa beräkningsgrunder äro avsedda

att inrymma sådana säkerhetsmarginaler, att de vid normalt förlopp av verksamheten böra medföra ett överskott. I tidigare liknande fall ha dylika beräkningsgrunder icke ansetts böra tillämpas från statens sida, bland annat av den anledningen att man icke velat komplicera pensionssystemet med den framtida vinstdelaktighet för avgiftsbetalarna, som borde följa med desamma. Denna synpunkt bör beaktas även i det nu förevarande fallet. Det anförda behöver visserligen icke utesluta, att någon höjning av de av järnvägspensionsutredningen föreslagna avgifterna kunde vara befogad. Med hänsyn till föreliggande omständigheter vill jag emellertid förorda, att den preliminära överenskommelsen godtages även i nu berörda del.

Förslaget om ändrad beräkning av framtida sjukpensioner från Enskilda järnvägarnes pensionskassa har i och för sig icke föranlett erinran, men statskontoret har framställt invändning mot att kostnaden härför icke fått belasta det beräknade överskottet i kassan. Ehuru denna invändning i princip torde vara befogad, anser jag mig kunna förorda, att övriga av överskottet beroende pensionsförbättringar likväl få utgå i enlighet med överenskommelsen.

Järnvägspensionsutredningens förslag om förbättring av vissa äldre familjepensioner i anslutning till 1939 års omreglering av dylika pensioner inom statsförvaltningen i allmänhet har icke föranlett erinringar i yttrandena och synes böra bifallas.

Vid förstatligandet av Enskilda järnvägarnes pensionskassa bör den del av kassans fonder, som belöper på sådana delägare i kassan, vilka äro eller varit anställda vid av staten övertagna enskilda järnvägar, frånskiljas och helt övertagas av statens järnvägar. I överensstämmelse med de vid kapitalbudgetens omläggning år 1944 tillämpade principerna bör beloppet överföras till statens järnvägars värdeminskningskonto och däremot svarande tillgångar på samma sätt som övriga likvida medel avräknas mellan statens järnvägar och riksgäldskontoret. Utgifter och inkomster hänförliga till nämnda delägare böra i bokföringshänseende jämställas med övrig pensionsrörelse vid statens järnvägar.

Den del av fonderna, som belöper på privatanställda, avser en för statens järnvägsrörelse främmande verksamhet och bör jämte motsvarande tillgångar i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag bokföras på en särskild diversemedelsfond. Vid ytterligare framtida förstatligande av enskilda järnvägar böra från denna diversemedelsfond till statens järnvägar verkställas de överföringar som erfordras för kompensering av på järnvägsdriften i framtiden fallande pensionskostnader. Pensionsutgifter för privatanställda delägare i kassan synas lämpligen efter kassans förstatligande böra bestridas från fonden, vilken även bör gottgöras de från denna del av verksamheten kommande intäkterna liksom även ränteinkomsterna från fondens tillgångar. Det synes lämpligt att diversemedelsfonden förvaltas av järnvägsstyrelsen.

Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att, efter det frågan om kassans övertagande blivit avgjord och sedan ytterligare utredning förebragts, fatta beslut om de erforderliga bokföringsåtgärderna.

Den nya pensionsordningen bör på sätt föreslagits gälla från och med den 1 juli 1945. I vad mån den blir tillämplig beträffande personal vid olika enskilda järnvägar blir beroende av om förefintliga järnvägspensionskassors rörelse överlåtits till staten. De av mig förordade överenskommelserna om sådan överlåtelse äro avsedda att, under förutsättning av godkännande å ömse sidor, träda i kraft nämnda dag.

För åvägabringande av den nu förordade pensionsregleringen erfordras riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att träffa överenskommelser med

vederbörande pensionskassor samt meddela de bestämmelser och vidtaga de åtgärder i övrigt, som erfordras för ändamålet. Då förhållandena vid olika järnvägar och under olika tider varit i hög grad skiftande, föreligger viss svårighet att i förväg överblicka de olika detaljspörsmål, som sammanhänga med omregleringen. Bemyndigandet bör därför förutsättas innefatta en jämförelsevis vidsträckt fullmakt för Kungl. Maj:t att i förevarande hänseenden vidtaga de kompletteringar och jämkningar, som kunna visa sig erforderliga, i synnerhet vad angår olika övergångsspörsmål.

I detta sammanhang torde jag få anmäla en från järnvägsstyrelsen inkommen, av statskontoret tillstyrkt framställning om bemyndigande att företaga viss reglering av pensionerna för ett tiotal anställningshavare, som från de av statens järnvägar trafikerade men icke statsövertagna järnvägarna Ljungbyholm—Karlslunda och Ängelholm—Klippan övertagits i statens järnvägars tjänst. Det har enligt framställningen visat sig önskvärt att för denna personal i vissa pensionshänseenden, såsom i fråga om tjänstårsberäkning och tillgodoräknande av anställningstid enligt de s. k. summariska arbetarpensionsbestämmelserna samt utbyte av sparkassekapital m. m. mot pension kunna tillämpa samma regler som för personal övertagen från förstatligad järnväg. Då möjlighet härtill synes böra beredas, förordar jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att förordna i sådant hänseende.

Motionerna.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft *dels* två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 356 av herr *Löfgren* jämte elva av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 550 av herr *Hagård* jämte sex av kammarens övriga ledamöter, *dels ock* en inom andra kammaren under nr 519 av herr *Gustafsson* i Bogla väckt motion.

I motionerna I: 356 och II: 550 hemställes, »att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 183 angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen för personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om omedelbar utredning i syfte att åstadkomma bestämmelser för genomförande av pensionsförbättringar för pensionärer i av staten övertagna pensionskassor vid enskilda järnvägar i huvudsaklig överensstämmelse med av delegerade för Enskilda järnvägarnes pensionskassa den 9 november 1944 framlagt förslag, innebärande att till delägare i av staten övertagen enskild järnvägspensionsinrättning, vilka icke övergå i statens tjänst, ävensom till pensionsberättigade efterlevande till sådana delägare — i båda fallen oberoende av om den enskilda järnväg, till vilken vederbörande varit anknuten, blivit eller väntas bli förstatligad — utbetalas mot förslaget svarande förbättringar å deras pensioner, ävensom att i övrigt de spörsmål, som uppstått eller kunna uppstå i samband med övertagandet av enskild järnvägspensionsinrättning, må bli föremål för utredningens prövning.»

Delegerades ovan omförmälda förslag av den 9 november 1944 innebär i huvudsak,

att vid tiden för kassans förstatligande skulle utbetalas 200 kronor till varje egenpensionär, som icke åtnjuter fyllnadspension från S. J. (kapitalvärde cirka 400 000 kronor);

att vid samma tid skulle utbetalas å varje gällande pensionsbrev av annan karaktär än egenpensionsbrev — dock ej för pensionärer som åtnjuta statligt dyrtids- och kristillägg — ett belopp av 100 kronor (kapitalvärde cirka 150 000 kronor);

samt att samtliga pensioner till delägare, som inträtt i kassan före dess förstatligande och vilka ej dessförinnan inträtt resp. senare inträda i tjänst å aktiv stat hos S. J., liksom familjepensioner efter sådana delägare, skulle höjas med 100 kronor om året; dock så att kassapensionens grundbelopp icke genom denna höjning skulle komma att överstiga för egenpension 1 800 kronor och för familjepension 1 200 kronor (kapitalvärde — däri inbegripet värdet av den genom denna höjning betingade ökningen i den statliga dyrtidshjälpen — cirka 5 000 000 kronor).

I motionen II: 519 hemställes, »att riksdagen måtte i anledning av proposition nr 183 besluta, att den enligt propositionen föreslagna likställigheten i fråga om pensionsavdrag skall gälla för sådana befattningshavare från enskild järnväg, som redan överflyttats till statens järnvägar och fått sina pensionsbelopp maximerade, från den tidpunkt, då vederbörande befattningshavare erhöll anställning på aktiv stat vid statens järnvägar.»

Beträffande motiveringen för de sålunda i motionsväg framställda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 356 och II: 519.

Utskottets yttrande.

De anställningshavare, som vid förstatligandet av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst, ha enligt hittills gällande regler icke erhållit pensionsrätt enligt de statliga pensionsreglementena, om de vid övergången varit delägare i enskild pensionskassa, utan ha i stället kvarstått som delägare i denna med rätt till vissa statliga tilläggsförmåner för sig och sina efterlevande. Den sålunda gällande pensionsordningen har betecknats som ett provisorium, behäftat med påtagliga olägenheter. Den i propositionen föreslagna nya pensionsordningen, vilken är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1945, bygger på principen, att anställningshavarna för framtiden regelmässigt skola bli underkastade de statliga pensionsreglementena. Härvid förutsättes, att de enskilda pensionskassornas rörelse i däremot svarande utsträckning skall överlåtas till staten.

Sistnämnda förutsättning är redan uppfylld beträffande ett antal smärre kassor, som i samband med tidigare järnvägsförvärv kommit i statens ägo. Till prövning föreligga nu preliminära överenskommelser om statens övertagande av fem pensionskassor, nämligen Enskilda järnvägarnes pensionskassa,

S. W. B. pensionskassa och tre smärre kassor. Det är avsett att framdeles, i den mån järnvägsförstatligandet fortskrider, söka åvägabringa motsvarande överenskommelser med vissa andra pensionskassor.

Enskilda järnvägarnes pensionskassa har ännu delägare och pensionärer från ett flertal järnvägar i enskild ägo. Då frågan om en klyvning av kassan av olika skäl fått förfalla, avser propositionen statsövertagande av kassan i dess helhet, dock med förbehåll om rätt för staten att efter en övergångstid avstänga nyanslutningen till kassan för personal vid icke förstatligade järnvägar. Vid ett par smärre kassor, med vilka preliminära överenskommelser föreligga, utvisa de försäkringstekniska beräkningarna underskott, vilka vid statsövertagande komma att belasta statsverket. På grund av i ärendet anförda omständigheter har emellertid staten ansetts skäligen icke böra undandraga sig att omhändertaga även dessa kassors verksamhet.

Enligt propositionen skall övergången till de statliga reglementena tills vidare i allmänhet icke medföra sänkning av pensionsåldern för därav berörda anställningshavare, så länge icke dessa befordras till högre tjänst. Frågan om övergång från kassareglementenas till de statliga reglementenas pensionsålder — vilket för flertalet fall skulle betyda en sänkning från 63 till 60 år — har nämligen ansetts böra anstå någon tid, till dess man erhållit en fullständigare överblick över kostnaderna för pensionsregleringens fullföljande i anslutning till det fortgående järnvägsförstatligandet.

För personalen vid de till Enskilda järnvägarnes pensionskassa anslutna järnvägar, som äro i enskild ägo, bli de statliga reglementena enligt förslaget tillämpliga först i den mån dessa järnvägar framdeles bli förstatligade. Undantagna från de statliga reglementenas tillämpning bli vidare *dels* före ikraftträdandet avgångna kassadelägare och deras efterlevande ävensom efterlevande till före ikraftträdandet avlidna delägare, *dels* på grund av anställningens art vissa smärre personalgrupper, däribland befattningshavare uppförda på övergångsstat utan skyldighet att bestrida tjänst på aktiv stat. För ifrågavarande anställningshavare och pensionstagare skall enligt propositionen den hittillsvarande pensionsordningen fortfarande gälla, dock med viss förbättring av de statliga tilläggsförmånerna för bland andra de befattningshavare på övergångsstat, som icke bli underkastade de statliga pensionsreglementena.

Den föreliggande utredningen har enligt utskottets mening tydligt ådagalagt behovet av en omreglering av pensionsförhållandena vid de statsövertagna järnvägarna. Det i propositionen framlagda förslaget till riktlinjer för en sådan omreglering har icke givit utskottet anledning till erinran. Vad särskilt angår pensionsåldern för anställningshavare, som bli underkastade de statliga pensionsreglementena, anser utskottet, även med beaktande av önskemålet om enhetlighet i dessa reglementens tillämpning, övervägande skäl tala för att frågan om övergång till de statliga reglementenas lägre pensionsålder uppskjutes i enlighet med föredragande departementschefens förslag.

I en till utskottet inkommen framställning har en tjänsteman på övergångsstat vid statens järnvägar anhållit, att även sådana övertagna tjänstemän på övergångsstat, som icke uppehålla tjänst på aktiv stat, måtte bli pen-

sionsberättigade enligt allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. Frågan härom gäller ett fåtal tjänstemän. Ett bifall till framställningen skulle innebära ett längre gående avsteg från grunderna för nämnda reglementen än i propositionen förutsatts, och för reglementenas tillämpning i här åsyftade fall skulle även vissa tekniska svårigheter möta, då vederbörande varken inneha eller uppehålla sådan tjänst som avses i reglementena. Utskottet har därför icke ansett sig böra ifrågasätta ändring av vad Kungl. Maj:t föreslagit i förevarande del.

Vad angår de föreslagna överenskommelserna med vederbörande pensionskassor, vill utskottet, sedan det visat sig att en klyvning av Enskilda järnvägarnes pensionskassa icke är att räkna med, tillstyrka, att överenskommelse träffas om statens övertagande av kassan i dess helhet. Utskottet anser vidare, att giltiga skäl förebragts för statens övertagande även av de med förslaget avsedda smärre kassor, vid vilka de försäkringstekniska beräkningarna utvisa underskott.

På grund av förefintliga överskott i Enskilda järnvägarnes pensionskassa och S.W.B. pensionskassa ha i de preliminära överenskommelserna med dessa kassor intagits bestämmelser, att de enligt kassornas reglementen utgående pensionerna till delägare, som icke erhålla pensionsrätt enligt de statliga reglementena, samt till sådana delägares efterlevande skola uppräknas med 10 procent. För denna uppräkning har den del av överskotten, som belöper på nämnda delägargrupp, tagits i anspråk. Den del av överskotten, som belöper på delägare vilka övergå till de statliga reglementena, har däremot beräknats skola tagas i anspråk för de förbättringar i pensionsvillkoren, som övergången till nämnda reglementen medför. Från de två kassornas sida ha framställts anspråk på att sistnämnda förbättringar skola liksom vid andra till övertagande föreslagna kassor i huvudsak bekostas av statsverket och att i stället vissa ytterligare förbättringar av kassapensionerna skola medges. Särskilt har därvid framhållits behovet av någon ytterligare förhöjning av de lägsta kassapensionerna. Det i propositionen framlagda förslaget stannar vid den i de preliminära överenskommelserna stadgade uppräkningen med 10 procent. Föredragande departementschefen har emellertid förordat en särskild utredning angående frågan om och på vad sätt åtgärder till förmån för de sämst ställda tjänste- och familjepensionärerna hos pensionskassorna böra vidtagas. Departementschefen har därvid utgått ifrån att frågan om dylika åtgärder å ena sidan gäller de lägsta pensionerna från samtliga övertagna kassor men å andra sidan blir aktuell beträffande pensioner vid de till Enskilda järnvägarnes pensionskassa anslutna järnvägarna endast i den mån dessa järnvägar övergått eller framdeles övergå i statens ägo.

I de likalydande motionerna I: 356 och II: 550 har ifrågasatts en omedelbar utredning i syfte att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad från Enskilda järnvägarnes pensionskassas sida ifrågasatts, åstadkomma ytterligare pensionsförbättringar icke blott vid av staten övertagna järnvägar utan även vid de till nämnda kassa anslutna järnvägar, som icke blivit förstatligade. Såsom nyss nämnts är det enligt propositionen avsett att företaga vissa undersökningar an-

gående de lägre pensioner, som utgå enligt reglementena för de till övertagande föreslagna kassorna. Frågan angående omfattningen och beskaffenheten av de åtgärder till förbättring av dylika pensioner, som böra vidtagas, bör bli beroende på resultatet av de sålunda tillämnade undersökningarna. I betraktande av vad som blivit upplyst angående pensionernas storlek är det uppenbarligen angeläget, att förbättring i någon form av villkoren för de sämst ställda pensionstagarna må kunna åvägabringas även vid de nu ifrågavarande järnvägar, som icke äro förstatligade. Det synes därför påkallat, att de med en pensionsförbättring sammanhängande spörsmålen vid utredningen bli belysta även för dessa järnvägars del och att utredningen således, vad angår verksamhetsområdet för Enskilda järnvägarnes pensionskassa, icke begränsas till att avse pensionsförhållandena vid statsövertagna järnvägar. Spörsmålet om förbättring för pensionärerna vid de icke statsövertagna järnvägarna synes för övrigt vara av relativt ringa storleksordning ur statsfinansiell synpunkt. Utskottet vill understryka önskvärdheten av att utredningen bedrives så skyndsamt som omständigheterna medgiva.

I samma motioner har ifrågasatts, att vid berörda särskilda utredning även skulle upptagas andra spörsmål, som uppstått eller kunna uppstå i samband med övertagandet av enskild järnvägspensionsinrättning. Ett sådant spörsmål, avseende pensionsrätten för den som vid statens övertagande av enskild järnväg nedflyttas från högre till lägre tjänst, har nämnts i motionerna. Med anledning härav får utskottet endast framhålla, att det bemyndigande att meddela bestämmelser angående pensionsregleringen, som vid bifall till propositionen lämnas Kungl. Maj:t, i enlighet med vad i propositionen uttalats bör innefatta en jämförelsevis vidsträckt fullmakt för Kungl. Maj:t att vidtaga de kompletteringar och jämkningar beträffande pensionsregleringen, som kunna visa sig erforderliga.

Kungl. Maj:ts förslag angående överenskommelser med vederbörande pensionskassor och vad därmed äger samband har i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I motionen II: 519 har ifrågasatts retroaktiv gottgörelse i vissa fall till vederbörande tjänstemän för skillnaden mellan de högre pensionsavdrag, som enligt kassareglementena utgått för kassadelägare i statens järnvägars tjänst, och de statliga pensionsreglementenas avdrag. Ett yrkande i samma riktning har gjorts i en till utskottet inkommen framställning från en tjänsteman vid statens järnvägar. Såsom i propositionen berörts ha pensionsförhållandena för kassadelägare i stor utsträckning varit ogynnsammare än för de anställningshavare, som från början tillhört statens järnvägar. Dessa ojämnheter ha gällt icke blott de avgifter, som utgått i av motionären åsyftade och andra fall, utan även pensionsförmånerna. Då en allmän retroaktiv reglering av hithörande förhållanden icke rimligtvis kan äga rum, synes ifrågavarande yrkande icke böra föranleda åtgärd.

Vad i propositionen föreslagits angående förbättring av vissa äldre familjepensioner i anslutning till 1939 års omreglering av dylika pensioner samt angående pensionsförhållandena för personal, som övertagits i statens järn-

vägars tjänst från av statens järnvägar trafikerad enskild järnväg, har icke givit anledning till erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition;

2) att motionerna I: 356 och II: 550 må anses besvarade med vad utskottet anfört; samt

3) att motionen II: 519 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 maj 1945.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Sandström, Sundvik*, Leander, Löfgren, Ljungdahl, Grym** och *Petersson* i Karlskrona*;

från andra kammaren: herrar *Svedman, Paulsen, Mattsson, Eriksson* i Sandby, *Johnsson* i Kastanjegården, *Sundberg, von Seth** och fru *Humla**.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Preliminär överenskommelse mellan staten och enskilda järnvägarnes pensionskassa, understödsförening.

Mellan 1943 års järnvägspensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för enskilda järnvägarnes pensionskassa, understödsförening, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av fullmäktige för delägarna i kassan, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

1 §.

Från och med den 1 juli 1945 övertager staten — i den mån ej annat följer av vad nedan i denna överenskommelse sägs — kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt det för kassan vid övertagandet gällande reglementet eller på annan grund. Bestämmelserna i § 2 första stycket samt i §§ 18—27 sagda reglemente skola dock icke äga tillämpning efter övertagandet.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans styrelse eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för ledamot av styrelsen eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet av kassan gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall kungl. järnvägsstyrelsen i tillämpliga delar fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans styrelse.

2 §.

Delägare i kassan, vilken i samband med statens övertagande helt eller delvis av till kassan anslutet företag eller i samband med dylikt företags nedläggande övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst och där innehar anställning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet eller 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare eller sådan anställning på för övertagen personal avsedd övergångsstat, med vilken är förenad skyldighet att bestrida en i statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst, skall, utom i fall som i 5 § av denna överenskommelse sägs, vara underkastad bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena eller, vad beträffar arbetare, bestämmelserna i 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, dock med iakttagande av vad nedan i 3 § föreskrives. Såsom förutsättning härför skall emellertid gälla, att delägaren, då han först erhöll anställning av nyss angivna art, ej uppnått den i vederbörande tjänstepensionsreglemente stadgade pensionsåldern för anställningen eller, för det fall han uppförts på övergångsstat, för den tjänst han därvid haft skyldighet att bestrida, samt vad angår den, som innehar i 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare avsedd anställning, att de i sagda reglemente för reglementets tillämpning stadgade förutsättningarna i övrigt föreligga. Den som innehar anställning på övergångsstat, som här avses, skall i pensionshänse-

ende hänföras till den lönegrad, vilken gäller för den tjänst han har skyldighet att bestrida.

Bestämmelserna i denna paragraf skola jämväl gälla sådan delägare i kassan, vilken från anställning vid av statens järnvägar trafikerat enskilt företag eller från anställning hos kassan övergått eller övergår i statens järnvägars tjänst.

3 §.

För anställningshavare, som avses i 2 §, skola följande särskilda bestämmelser gälla.

1. Anställningshavare äger såsom tjänstår för tjänstepension, tjänstelivränta, familjepension och familjelivränta tillgodoräkna, utöver vad som följer av bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet och 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare,

a) tid, under vilken han på grund av anställning vid enskilt företag varit pliktig erlägga pensionsavgift till kassan eller annan av staten övertagen pensionsinrättning, ävensom tid, för vilken han må hava erlagt pensionsavgift enligt § 9 kassans reglemente, sådan tid likväl undantagen, för vilken återbetalning av erlagda avgifter ägt rum, samt

b) två tredjedelar av tid i övrigt, under vilken han vid till kassan anslutet enskilt företag eller vid trafikföretag, som ägts av till kassan ansluten enskild järnväg, efter fyllda 18 år och innan bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse blivit å honom tillämpliga, innehaft anställning, som varit av stadigvarande natur.

Är anställningshavare, vars delaktighetsbelopp i kassan vid den tidpunkt, då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse blevo å honom tillämpliga, understeg det lägsta belopp, som enligt § 4 mom. 4 första stycket av reglementet för kassan bort för honom anmälas, med bidrag av förutvarande arbetsgivare jämväl pensionsförsäkrad i enskild pensionsinrättning, som ej övertagits av staten, eller har med sådant bidrag premieinbetalning till försäkringsanstalt för liv- och kapitalförsäkring för honom skett eller insättning å sparkassekonto verkställts, äger han dock ej rätt till tjänstårsberäkning, som i första stycket a) sägs, med mindre han till kungl. järnvägsstyrelsen överlåtit sin rätt enligt försäkringen respektive sitt tillgodohavande å sparkassekontot.

2. Pensionsåldern inträder tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren fyller 63 år.

Vinner tjänsteman från och med dagen för övertagandet av kassan eller senare befordran till tjänst, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tjänst han i samband med statens övertagande av vederbörande järnväg avtalsenligt erhållit eller skulle erhållit, därest han då uppförts på ordinarie stat, eller vinner arbetare anställning i tjänst, å vilken sagda reglemente är tillämpligt, skall dock vad i första stycket sägs icke äga tillämpning.

3. Vid tillämpning av stadgandena i 26 § 1 mom. andra stycket a) allmänna tjänstepensionsreglementet och i 1 § 1 mom. första stycket c) allmänna familjepensionsreglementet samt av stadgandena i 19 § 1 mom. andra stycket a) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och i 1 § 1 mom. första stycket c) 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare skall med anställningstid, som i nämnda författningsrum avses, respektive med tid, varunder anställningshavare varit underkastad i nämnda författningsrum angivna tjänstepensionsbestämmelser, likställas tid, som anställningshavaren äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. första stycket a) av denna överenskommelse.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 16 § 1 mom. andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet skall anställningshavaren anses hava innehaft med tjänstepensionsrätt förenad anställning under tid, som han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. första stycket a) av denna överenskommelse, skolande det ankomma på kungl. järnvägsstyrelsen att i förekommande fall fastställa det tjänstepensionsunderlag, som under sådan tid skall anses hava varit gällande för anställningshavaren.

5. Vid tillämpning av stadgandet i 1 § andra stycket d) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare skall anställning, för vilken tjänstår tillgodoräknas enligt 3 § 1 mom. första stycket a) av denna överenskommelse, likställas med anställning i statens tjänst.

6. Vad i 8 § 1 mom. första stycket c) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare stadgas om att rätt att komma i åtnjutande av sjukpension tillkommer arbetare allenast under förutsättning, att han under sammanlagt minst fem år varit underkastad sagda reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser eller ock under sammanlagt minst tio år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla, skall icke äga tillämpning.

7. Familjepensionstalet för familjepension må icke bestämmas till belopp, understigande det familjepensionsunderlag, som blev för anställningshavaren gällande vid den tidpunkt, då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse blevo å honom tillämpliga.

4 §.

I andra fall än då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse bliva tillämpliga, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten på grund av överenskommelsen övertager, bestämmelserna i §§ 1—17 och 28—30 av det för kassan vid övertagandet gällande reglementet i tillämpliga delar gälla; dock skall därvid iakttagas:

a) att i fråga om den, som vid eller efter övertagandet av kassan vinner delaktighet i pensioneringen eller höjning av delaktighetsbeloppet, i stället för i § 8 mom. 1 kassans reglemente angivna avgiftstabell skall tillämpas den i bilaga 1 till denna överenskommelse intagna tabellen;

b) att den, vilken vid eller efter övertagandet av kassan blir pensionsberättigad enligt § 6 mom. 1 c) kassans reglemente, erhåller i årlig pension i bilaga 2 till denna överenskommelse angivna procent av medeldelaktighetsbeloppet, dock med undantag för delägare, som avses i § 29 reglementet;

c) att samtliga enligt bestämmelserna i denna paragraf utgående pensioner, pensionstillägg enligt § 30 kassans reglemente däri inräknade, skola ökas med 10 procent; samt

d) att, där kungl. järnvägsstyrelsen så beslutar, anställningshavare vid företag, som icke övertagits av staten, ej må vinna (och ej heller återvinna) delaktighet i pensioneringen efter den 31 december 1951 eller den senare tidpunkt, som av styrelsen i beslutet angives, skolande dock beslutet för att vinna tillämpning delgivas företaget minst två år före den fastställda tidpunkten.

5 §.

1. Vill innehavare av anställning, som i 2 § av denna överenskommelse avses, att å honom i stället för bestämmelserna i 2 och 3 §§ skall tillämpas vad i 4 § sägs, och gör anställningshavaren därom anmälan till kungl. järnvägsstyrelsen inom tre månader efter övertagandet av kassan eller, vad angår den, som erhåller sådan anställning efter övertagandet, inom tre månader efter anställningens erhållande, skola jämväl för honom bestämmel-

serna i sistnämnda paragraf gälla. Delaktighetsbeloppet skall därvid anses utgöra det delaktighetsbelopp, som skulle hava varit för anställningshavaren gällande, därest kassan icke övertagits av staten och anställningshavaren, med åtnjutande av avlöning enligt vid vederbörande enskilda företag sist gällande lönebestämmelser men utan att erhålla löneförförhöjning efter fyllda 50 år, kvarstått i tjänst hos företaget, ankommande det på kungl. järnvägsstyrelsen att efter anställningshavarens befordran till högre tjänst vid statens järnvägar fastställa höjningarna av delaktighetsbeloppet till belopp, som skulle hava gällt för närmast motsvarande tjänst vid det enskilda företaget.

För tjänsteman, som avses i första stycket, skola i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka enligt allmänna tjänstepensionsreglementet i sådant hänseende gälla beträffande ordinarie tjänsteman i sådan befattning, som tjänstemannen innehar eller på övergångsstat bestrider. Därvid skall dock pensionsåldern anses inträda tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken tjänstemannen fyller 63 år.

2. Erhåller anställningshavare, för vilken 1 mom. blivit gällande, därefter sådan i 2 § av denna överenskommelse avsedd anställning, för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tidigare innehavda anställningen eller höjes tjänstepensionsunderlaget för den anställning han innehar, skola bestämmelserna i 2 och 3 §§ bliva å anställningshavaren tillämpliga, därest han inom tre månader efter erhållandet av den nya anställningen respektive efter det höjningen av tjänstepensionsunderlaget inträtt till kungl. järnvägsstyrelsen gör framställning därom. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då rätt till pension enligt § 6 mom. 1 reglementet för kassan inträder för anställningshavaren, eller, därest han dessförinnan avlidit, för hans efterlevande, dock under förutsättning, att anställningshavaren vid avgången respektive frånfället åliggande pensionsavgift överstigit summan av för hans anställning gällande tjänste- och familjepensionsavdrag.

6 §.

För följande hos kassan anställda befattningshavare, nämligen direktören C. I. Kolmodin, kamreraren J. W. R. Moll, kassören I. E. M. Nilsson, bokhållaren S. H. A. Carlson, bokhållaren H. M. Sylvan och bokhållaren Y. M. Günther skall, under förutsättning att befattningshavaren kvarstår i anställning hos kassan vid statens övertagande av densamma, gälla vad nedan i denna paragraf sägs.

1. Direktören Kolmodin äger att för tiden från övertagandet av kassan intill den 1 november 1948 åtnjuta dels avlöning med 16 000 kronor för år, dels även dyrtidstillägg å 900 kronor för månad av avlöningen, beräknat efter ett procenttal, som med fyra enheter understiger summan av de procenttal, vilka under den tid avlöningen avser gälla för beräkning av å avlöning enligt civila avlöningsreglementet utgående rörligt tillägg och kristillägg eller däremot svarande förmån. Såsom villkor härför skall dock gälla, att Kolmodin intill ovannämnda dag utan särskild ersättning fullgör uppdrag såsom likvidator vid kassans likvidation, därest han därtill utses, eljest biträder vid likvidationen och denna överenskommelses genomförande i den mån kassans styrelse, likvidatorerna eller kungl. järnvägsstyrelsen så påfordra, samt, i den omfattning kungl. järnvägsstyrelsen bestämmer, inom styrelsen biträder vid handläggning av ärenden rörande pensionering av kassans förutvarande delägare och dessas efterlevande. Avlöningen med därå belöpande dyrtidstillägg utbetalas månadsvis i förskott.

I avseende å Kolmodins pensionsrätt skola bestämmelserna i kassans reglemente samt i 4 § av denna överenskommelse äga tillämpning. Å pension, som tillkommer honom eller hans efterlevande, skall för tid, då kristillägg eller däremot svarande förmån utgår å tjänstepension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet, utgå dyrtidstillägg å intill 400 kronor för månad av pensionen, beräknat efter samma procenttal som under den tid pensionen avser gäller för beräkning av kristillägget eller den mot detsamma svarande förmånen.

2. Kamrer Moll och bokhållaren Günther skola äga rätt att vid övertagandet av kassan övergå i statens järnvägars tjänst med placering i Stockholm, om möjligt i befattning, likartad med befattningen hos kassan.

Moll skall vid övergången erhålla befattning i lönegrad A 24 och placeras i 27 löneklassen samt under fortsatt anställning i statstjänst vara tillförsäkrad personligt lönetillägg i den mån så erfordras för att hans avlöning icke må understiga den bruttolön jämte tilläggsförmåner, som tillkommer befattningshavare, placerad i 29 löneklassen.

Günther skall vid övergången erhålla befattning i lönegrad A 4 och placeras i 4 löneklassen samt under fortsatt anställning i statstjänst vara tillförsäkrad personligt lönetillägg i den mån så erfordras för att hennes avlöning för åren 1947—49, 1950—52 samt för tiden från och med år 1953 icke må understiga 3 500, 3 900 respektive 4 300 kronor jämte procentuellt tillägg därå, beräknat efter ett procenttal, som med fyra enheter understiger summan av de procenttal, vilka under den tid avlöningen avser gälla för beräkning av å avlöning enligt civila avlöningsreglementet utgående rörligt tillägg och kristillägg eller däremot svarande förmån.

Vid övergången i statens järnvägars tjänst utbetalas till en var av Moll och Günther ett extra belopp, motsvarande den avlöning de uppburit från kassan för månaden närmast före statens övertagande av densamma.

För det fall att Moll eller Günther gjort sådan anmälan, som i 5 § första stycket av denna överenskommelse sägs, skall å intill 400 kronor av månadsbeloppet av dem eller deras efterlevande jämlikt 4 § tillkommande pension utgå procentuellt tillägg enligt i 1 mom. andra stycket av denna paragraf angivna grunder.

3. Kassören Nilsson, bokhållaren Carlson och bokhållaren Sylvan äga att från och med dagen för övertagandet av kassan åtnjuta pension till årligt belopp av för Nilsson 3 696 kronor och för en var av Carlson och Sylvan 3 420 kronor. I avseende å deras familjepensionsrätt skola bestämmelserna i 4 § av denna överenskommelse äga tillämpning, varvid skall så anses som om medeldelaktighetsbeloppet utgjort för Nilsson 4 800 kronor och för en var av Carlson och Sylvan 4 440 kronor. Å pension till ifrågavarande befattningshavare eller deras efterlevande skall utgå procentuellt tillägg enligt i 1 mom. andra stycket av denna paragraf angivna grunder. De sålunda befattningshavarna och deras efterlevande tillkommande förmånerna skola utbetalas månadsvis i förskott. I sagda förmåner skall pension, som avses i 4 § överenskommelsen, anses vara inbegripen.

7 §.

Kassan överlåter vid statens övertagande av densamma samtliga tillgångar till svenska staten.

8 §.

Beträffande styrelsens för kassan redovisning för dess förvaltning under tid, för vilken förvaltningen ej förut blivit granskad, och revisorernas granskning av redovisningen ävensom i fråga om avvecklingen i övrigt av kassans verksamhet skall lagen om understödsföreningar i tillämpliga delar gälla.

Kungl. järnvägsstyrelsen svarar för alla kostnader, som räknat från och med dagen för övertagandet av kassan äro erforderliga för överenskommelsens genomförande.

9 §.

Denna överenskommelse gäller under förutsättning, att den å ömse sidor godkänts före den 1 juli 1945.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 9 november 1944.

1943 års järnvägspensionsutredning:

Sam Lindstedt

Gunnar Ruist

Chr. Gemzell

Delegerade för enskilda järnvägarnes pensionskassa:

M. Carlson

Åke Nerell *Alfr. E. Nilsson*

Hj. Lundqvist *I. Kolmodin*

Folke Rogard

under hänvisning till bilagda yttrande.[1]

---

[1] Här uteslutet.

Till bilaga A.

Bilaga 1.

Avgiftstabell

som enligt 4 § a) skall tillämpas i stället för den i § 8 mom. 1 reglementet för kassan angivna.

Ålder nästa födelsedag:

25 år eller mindre	7·3	procent	43 år	18·2	procent
26 »	7·6	»	44 »	19·6	»
27 »	8·0	»	45 »	21·1	»
28 »	8·4	»	46 »	22·8	»
29 »	8·8	»	47 »	24·6	»
30 »	9·2	»	48 »	26·7	»
31 »	9·7	»	49 »	29·0	»
32 »	10·2	»	50 »	31·4	»
33 »	10·7	»	51 »	35·0	»
34 »	11·2	»	52 »	39·2	»
35 »	11·8	»	53 »	44·0	»
36 »	12·4	»	54 »	49·5	»
37 »	13·0	»	55 »	56·7	»
38 »	13·7	»	56 »	69·7	»
39 »	14·6	»	57 »	86·9	»
40 »	15·4	»	58 »	107·4	»
41 »	16·3	»	59 »	131·2	»
42 »	17·2	»	60 »	159·1	»

Bilaga 2.

Pensionstabell

som i fall, som i 4 § b) avses, skall tillämpas vid pensionering enligt § 6 mom. 1 c) kassans reglemente i stället för den i § 12 mom. 4 samma reglemente intagna tabellen.

62 men ej 63 år	68	procent
61 » » 62 »	68	»
60 » » 61 »	68	»
59 » » 60 »	65	»
58 » » 59 »	62	»
57 » » 58 »	60	»
56 » » 57 »	58	»
55 » » 56 »	56	»
54 » » 55 »	54	»
53 » » 54 »	52	»
den som är yngre än 53 »	50	»

Bilaga B.

Preliminär överenskommelse mellan staten och understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa.

Mellan 1943 års järnvägspensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt styrelsen för understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av kassans fullmäktige, å andra sidan, har överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

1 §.

Från och med den 1 juli 1945 övertager staten — i den mån ej annat följer av vad nedan i denna överenskommelse sägs — kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt kassans vid övertagandet gällande stadgar eller på annan grund. Bestämmelserna i §§ 15 och 17—28 av stadgarna skola dock icke äga tillämpning efter övertagandet.

I samband därmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans styrelse eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för ledamot av styrelsen eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet av kassan gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall kungl. järnvägsstyrelsen fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans fullmäktige eller styrelse.

2 §.

Medlem i kassan, vilken i samband med statens övertagande av Hälsingborg—Hässleholms järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst och där innehar anställning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet eller 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare eller sådan anställning på för övertagen personal avsedd övergångsstat, med vilken är förenad skyldighet att bestrida en i statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst, skall utom i fall som i 5 § av denna överenskommelse sägs, vara underkastad bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena eller, vad beträffar arbetare, bestämmelserna i 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, dock med iakttagande av vad nedan i 3 § föreskrives. Den, som innehar anställning på övergångsstat, som här avses, skall i pensionshänseende hänföras till den lönegrad, vilken gäller för den tjänst han har skyldighet att bestrida.

3 §.

För anställningshavare, som avses i 2 §, skola följande särskilda bestämmelser gälla.

1. Anställningshavare äger såsom tjänstår för tjänstepension, tjänstelivränta, familjepension och familjelivränta tillgodoräkna, utöver vad som följer av bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet och 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare,

a) tid, under vilken han på grund av anställning vid enskilt företag varit pliktig erlägga pensionsavgift till kassan eller annan av staten övertagen pensionsinrättning, sådan tid likväl undantagen, för vilken återbetalning av erlagda avgifter ägt rum, samt

b) två tredjedelar av tid i övrigt, under vilken han vid i 2 § av denna överenskommelse avsedda järnvägar efter fyllda 18 år och innan bestämmelserna i sagda paragraf blivit å honom tillämpliga innehaft anställning, som varit av stadigvarande natur.

2. Pensionsåldern inträder tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren uppnår en levnadsålder av 65 år.

Vinner tjänsteman efter den 30 juni 1945 befordran till tjänst, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tjänst han i samband med järnvägsövertagandet avtalsenligt erhållit eller skulle erhållit, därest han då uppförts på ordinarie stat, eller vinner arbetare anställning i tjänst, å vilken sagda reglemente är tillämpligt, skall dock vad i första stycket sägs icke äga tillämpning.

3. Vid tillämpning av stadgandena i 26 § 1 mom. andra stycket a) allmänna tjänstepensionsreglementet och i 1 § 1 mom. första stycket c) allmänna familjepensionsreglementet samt av stadgandena i 19 § 1 mom. andra stycket a) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och i 1 § 1 mom. första stycket c) 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare skall med anställningstid, som i nämnda författningsrum avses, respektive med tid, varunder anställningshavare varit underkastad i nämnda författningsrum angivna tjänstepensionsbestämmelser, likställas tid, som anställningshavaren äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 16 § 1 mom. andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet skall anställningshavaren anses hava innehaft med tjänstepensionsrätt förenad anställning under tid, som han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse, skolande det ankomma på kungl. järnvägsstyrelsen att i förekommande fall fastställa det tjänstepensionsunderlag, som under sådan tid skall anses hava varit gällande för anställningshavaren.

5. Vid tillämpning av stadgandet i 8 § 1 mom. första stycket c) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare skall anställningshavaren anses hava varit underkastad sagda reglemente under tid, vilken han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse.

6. Familjepensionstalet för familjepension må icke bestämmas till belopp, understigande det familjepensionsunderlag, som blev för anställningshavaren gällande vid den tidpunkt, då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse blevo å honom tillämpliga.

4 §.

I andra fall, än då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse bliva tillämpliga, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka

staten på grund av denna överenskommelse övertager, bestämmelserna i §§ 4—11, 13, 16 och 29 av de för kassan vid övertagandet gällande stadgarna i tillämpliga delar gälla, skolande dock därvid iakttagas, att föreskrifterna i § 11 mom. 6 av nämnda stadgar icke skall äga tillämpning.

5 §.

1. Vill innehavare av anställning, som i 2 § av denna överenskommelse avses, att å honom i stället för bestämmelserna i 2 och 3 §§ skall tillämpas vad i 4 § sägs, och gör anställningshavaren därom anmälan till kungl. järnvägsstyrelsen inom tre månader efter övertagandet av kassan, skola jämväl för honom bestämmelserna i sistnämnda paragraf gälla. Pensionsunderlaget skall därvid anses utgöra det pensionsunderlag, som skulle hava varit för anställningshavare gällande, därest kassan icke övertagits av staten och anställningshavaren, med åtnjutande av avlöning enligt vid Hälsingborg—Hässleholms järnvägsaktiebolag sist gällande lönebestämmelser men utan att erhålla löneförhöjning efter fyllda 50 år, kvarstått i tjänst hos bolaget, ankommande det på kungl. järnvägsstyrelsen att vid anställningshavarens befordran till högre tjänst vid statens järnvägar fastställa höjningen av pensionsunderlaget till belopp, som skulle hava gällt för närmast motsvarande tjänst hos bolaget.

I fråga om anställningshavarens skyldighet att avgå från tjänsten skola de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka enligt allmänna tjänstepensionsreglementet i sådant hänseende gälla beträffande ordinarie tjänsteman i befattning, motsvarande den tjänst anställningshavaren innehar eller på övergångsstat bestrider. Därvid skall dock pensionssåldern anses inträda tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren fyller 65 år.

2. Erhåller anställningshavare, för vilken 1 mom. blivit gällande, därefter sådan i 2 § av denna överenskommelse avsedd anställning, för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tidigare innehavda anställningen, eller höjes tjänstepensionsunderlaget för den anställning han innehar, skola bestämmelserna i 2 och 3 §§ bliva å anställningshavaren tillämpliga, därest han inom tre månader efter erhållandet av den nya anställningen respektive efter det höjningen av tjänstepensionsunderlaget inträtt till kungl. järnvägsstyrelsen gör framställning därom. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då pensionsrätt enligt § 5 kassans stadgar inträder för anställningshavaren, dock under förutsättning, att honom vid nämnda tidpunkt åliggande pensionsavgift överstiger summan av för hans befattning gällande tjänste- och familjepensionsavdrag.

6 §.

Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till svenska staten.

7 §.

Beträffande styrelsens för kassan redovisning för dess förvaltning under tid, för vilken förvaltningen ej förut blivit granskad, och revisorernas granskning av redovisningen ävensom i fråga om avvecklingen i övrigt av kassans verksamhet skall lagen om understödsföreningar i tillämpliga delar gälla.

Kungl. järnvägsstyrelsen svarar för alla kostnader, som från och med dagen för övertagandet räknat äro erforderliga för överenskommelsens genomförande.

8 §.

Denna överenskommelse gäller under förutsättning, att den å ömse sidor godkänts före den 1 juli 1945.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 31 oktober 1944.

1943 års järnvägspensionsutredning:

Sam Lindstedt

Gunnar Ruist

Chr. Gemzell

Hälsingborg den 24 oktober 1944.

Styrelsen för understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa:

Birger Walentin

Carl Jönsson

Albin Lindblad

Bilaga C.

Preliminär överenskommelse mellan staten och understödsföreningen Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa.

Mellan 1943 års järnvägspensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt styrelsen för understödsföreningen Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av kassans fullmäktige, å andra sidan, har överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

1 §.

Från och med den 1 juli 1945 övertager staten — i den mån ej annat följer av vad nedan i denna överenskommelse sägs — kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt kassans vid övertagandet gällande stadgar eller på annan grund. Bestämmelserna i §§ 5 och 15—34 av stadgarna skola dock icke äga tillämpning efter övertagandet.

I samband därmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans styrelse eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för ledamot av styrelsen eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet av kassan gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall kungl. järnvägsstyrelsen fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans styrelse.

2 §.

Delägare i kassan, vilken i samband med statens övertagande av Landskrona och Hälsingborgs järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst och där innehar anställning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet eller 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare eller sådan anställning på för övertagen personal avsedd övergångsstat, med vilken är förenad skyldighet att bestrida en i statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst, skall, utom i fall som i 5 § av denna överenskommelse sägs, vara underkastad bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena eller, vad beträffar arbetare, bestämmelserna i 1942 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare, dock med iakttagande av vad nedan i 3 § föreskrives. Den, som innehar anställning på övergångsstat, som här avses, skall i pensionshänseende hänföras till den lönegrad, vilken gäller för den tjänst han har skyldighet att bestrida.

3 §.

För anställningshavare, som avses i 2 §, skola följande särskilda bestämmelser gälla.

1. Anställningshavare äger såsom tjänstår för tjänstepension, tjänstelivränta, familjepension och familjelivränta tillgodoräkna, utöver vad som följer av bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet och 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare,

a) tid under vilken han på grund av anställning vid enskilt företag varit pliktig erlägga pensionsavgift till kassan eller annan av staten övertagen pensionsinrättning, sådan tid likväl undantagen, för vilken återbetalning av erlagda avgifter ägt rum, samt

b) två tredjedelar av tid i övrigt, under vilken han vid i 2 § av denna överenskommelse avsedda järnvägar efter fyllda 18 år och innan bestämmelserna i sagda paragraf blivit å honom tillämpliga innehaft anställning, som varit av stadigvarande natur.

Vad i första stycket sägs skall dock, såvitt angår rätt att räkna tjänstår för familjepension och familjelivränta icke äga tillämpning å anställningshavare, som vid övertagandet ej var berättigad till pension för sina efterlevande.

2. Pensionsåldern inträder tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren uppnår en levnadsålder av 63 år.

Vinner tjänsteman efter den 30 juni 1945 befordran till tjänst, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tjänst han i samband med järnvägsövertagandet avtalsenligt erhållit eller skulle erhållit, därest han då uppförts på ordinarie stat, eller vinner arbetare anställning i tjänst, å vilken sagda reglemente är tillämpligt, skall dock vad i första stycket sägs icke äga tillämpning.

3. Vid tillämpning av stadgandena i 26 § 1 mom. andra stycket a) allmänna tjänstepensionsreglementet och i 1 § 1 mom. första stycket c) allmänna familjepensionsreglementet samt av stadgandena i 19 § 1 mom. andra stycket a) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och i 1 § 1 mom. första stycket c) 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare skall med anställningstid, som i nämnda författningsrum avses, respektive med tid, varunder anställningshavare varit underkastad i nämnda författningsrum angivna tjänstepensionsbestämmelser, likställas tid, som anställningshavaren äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. första stycket a) av denna överenskommelse.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 16 § 1 mom. andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet skall anställningshavaren anses hava innehaft med tjänstepensionsrätt förenad anställning under tid, som han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. första stycket a) av denna överenskommelse, skolande det ankomma på kungl. järnvägsstyrelsen att i förekommande fall fastställa det tjänstepensionsunderlag, som under sådan tid skall anses hava varit gällande för anställningshavaren.

5. Vid tillämpning av stadgandet i 8 § 1 mom. första stycket c) 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare skall anställningshavaren anses hava varit underkastad sagda reglemente under tid, vilken han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. första stycket a) av denna överenskommelse.

6. Familjepensionstalet för familjepension må icke bestämmas till belopp, understigande det familjepensionsunderlag, som blev för anställningshavaren gällande vid den tidpunkt, då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse blevo å honom tillämpliga. Vad sålunda stadgats skall dock icke äga tillämpning å anställningshavare, som avses i 1 mom. andra stycket här ovan.

4 §.

I andra fall, än då bestämmelserna i 2 § av denna överenskommelse bliva tillämpliga, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten på grund av denna överenskommelse övertager, bestämmelserna i §§ 1—4 och 6—14 av de för kassan vid övertagandet gällande stadgarna ävensom de till stadgarna fogade övergångsbestämmelserna i tillämpliga delar gälla.

5 §.

1. Vill innehavare av anställning, som i 2 § av denna överenskommelse avses, att å honom i stället för bestämmelserna i 2 och 3 §§ skall tillämpas vad i 4 § sägs, och gör anställningshavaren därom anmälan till kungl. järnvägsstyrelsen inom tre månader efter övertagandet av kassan, skola jämväl för honom bestämmelserna i sistnämnda paragraf gälla. Avlöningen skall därvid anses utgöra den årsavlöning, i förhållande till vilken anställningshavaren skulle haft att erlägga årsavgift, därest kassan icke övertagits av staten och anställningshavaren, med åtnjutande av avlöning enligt vid Landskrona och Hälsingborgs järnvägar sist gällande lönebestämmelser men utan att erhålla löneförhöjning efter fyllda 50 år, kvarstått i tjänst hos nämnda järnvägar, ankommande det på kungl. järnvägsstyrelsen att vid anställningshavarens befordran till högre tjänst vid statens järnvägar fastställa höjningen av avlöningen till belopp, som skulle hava gällt för närmast motsvarande tjänst hos järnvägarna.

I fråga om anställningshavarens skyldighet att avgå från tjänsten skola de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka enligt allmänna tjänstepensionsreglementet i sådant hänseende gälla beträffande ordinarie tjänsteman i befattning, motsvarande den tjänst anställningshavaren innehar eller på övergångsstat bestrider. Därvid skall dock pensionsåldern anses inträda tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren fyller 63 år.

2. Erhåller anställningshavare, för vilken 1 mom. blivit gällande, därefter sådan i 2 § av denna överenskommelse avsedd anställning, för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tidigare innehavda anställningen, eller höjes tjänstepensionsunderlaget för den anställning han innehar, skola bestämmelserna i 2 och 3 §§ bliva å anställningshavaren tillämpliga, därest han inom tre månader efter erhållandet av den nya anställningen respektive efter det höjningen av tjänstepensionsunderlaget inträtt till kungl. järnvägsstyrelsen gör framställning därom. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då pensionsrätt enligt § 11 kassans stadgar inträder för anställningshavaren, dock under förutsättning, att honom vid nämnda tidpunkt åliggande pensionsavgift överstiger summan av för hans befattning gällande tjänste- och familjepensionsavdrag.

6 §.

Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till svenska staten.

7 §.

Beträffande styrelsens för kassan redovisning för dess förvaltning under tid, för vilken förvaltningen ej förut blivit granskad, och revisorernas granskning av redovisningen ävensom i fråga om avvecklingen i övrigt av kassans verksamhet skall lagen om understödsföreningar i tillämpliga delar gälla.

Kungl. järnvägsstyrelsen svarar för alla kostnader, som från och med dagen för övertagandet räknat äro erforderliga för överenskommelsens genomförande.

8 §.

Denna överenskommelse gäller under förutsättning, att den å ömse sidor godkänts före den 1 juli 1945.

Överenskommelsen är upprättad i två exempelar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 31 oktober 1944.

1943 års järnvägspensionsutredning:

Sam Lindstedt

Gunnar Ruist

Chr. Gemzell

Hälsingborg den 24 oktober 1944.

Styrelsen för understödsföreningen Landskrona och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa:

Birger Walentin

Walfrid Nilson

John Persson

Bilaga D.

Preliminär överenskommelse mellan staten och understödsföreningen Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa.

Mellan 1943 års järnvägspensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt styrelsen för understödsföreningen Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av kassans fullmäktige, å andra sidan, har överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

1 §.

Från och med den 1 juli 1945 övertager staten — i den mån ej annat följer av vad nedan i denna överenskommelse sägs — kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt kassans vid övertagandet gällande reglemente eller på annan grund. Bestämmelserna i §§ 2, 15 och 17—24 reglementet skola dock icke äga tillämpning efter övertagandet.

I samband därmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans styrelse eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för ledamot av styrelsen eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet av kassan gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall kungl. järnvägsstyrelsen fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans fullmäktige eller styrelse.

2 §.

Delägare i kassan, vilken i samband med statens övertagande av Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnväg övergått i statens järnvägars tjänst och där innehar anställning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet, eller sådan anställning på för övertagen personal avsedd övergångsstat, med vilken är förenad skyldighet att bestrida en i statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst, skall, utom i fall som i 5 § av denna överenskommelse sägs, vara underkastad bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, dock med iakttagande av vad nedan i 3 § föreskrives. Den, som innehar anställning på övergångsstat, som här avses, skall i pensionshänseende hänföras till den lönegrad, vilken gäller för den tjänst han har skyldighet att bestrida.

3 §.

För anställningshavare, som avses i 2 §, skola följande särskilda bestämmelser gälla.

1. Anställningshavare äger såsom tjänstår för tjänstepension, tjänstelivränta, familjepension och familjelivränta tillgodoräkna, utöver vad som följer av bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet,

a) tid under vilken han på grund av anställning vid enskilt företag varit pliktig erlägga pensionsavgift till kassan eller annan av staten övertagen pensionsinrättning, sådan tid likväl undantagen, för vilken återbetalning av erlagda avgifter ägt rum, samt

b) två tredjedelar av tid i övrigt, under vilken han vid i 2 § av denna överenskommelse avsedda järnväg efter fyllda 18 år och innan bestämmelserna i sagda paragraf blivit å honom tillämpliga innehaft anställning, som varit av stadigvarande natur.

2. Pensionsåldern inträder tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren uppnår en levnadsålder av 63 år.

Vinner anställningshavaren efter den 30 juni 1945 befordran till tjänst, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tjänst han i samband med järnvägsövertagandet avtalsenligt erhållit eller skulle erhållit, därest han då uppförts på ordinarie stat, skall dock vad i första stycket sägs icke äga tillämpning.

3. Vid tillämpning av stadgandena i 26 § 1 mom. andra stycket a) allmänna tjänstepensionsreglementet och i 1 § 1 mom. första stycket c) allmänna familjepensionsreglementet skall med anställningstid, som i nämnda författningsrum avses, likställas tid, som anställningshavare äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 16 § 1 mom. andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet skall anställningshavaren anses hava innehaft med tjänstepensionsrätt förenad anställning under tid, som han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse, skolande det ankomma på kungl. järnvägsstyrelsen att i förekommande fall fastställa det tjänstepensionsunderlag, som under sådan tid skall anses hava varit gällande för anställningshavaren.

5. Familjepensionstalet för familjepension må icke bestämmas till belopp, understigande det familjepensionsunderlag, som blev för anställningshavaren gällande vid den tidpunkt, då allmänna familjepensionsreglementet blev å honom tillämpligt.

4 §.

I andra fall, än då allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena jämlikt 2 § av denna överenskommelse bliva tillämpliga, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten på grund av överenskommelsen övertager, bestämmelserna i §§ 3—14 och 16 i det för kassan vid övertagandet gällande reglementet i tillämpliga delar gälla.

5 §.

1. Vill innehavare av anställning, som i 2 § av denna överenskommelse avses, att å honom i stället för bestämmelserna i 2 och 3 §§ skall tillämpas vad i 4 § sägs, och gör anställningshavaren därom anmälan till kungl. järnvägsstyrelsen inom tre månader efter övertagandet av kassan, skola jämväl för honom bestämmelserna i sistnämnda paragraf gälla. Årsavlöningen skall därvid anses utgöra den årsavlöning, för vilken han skulle varit delägare i kassan, därest denna icke övertagits av staten och anställningshavaren, med åtnjutande av avlöning enligt vid Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägsaktiebolag sist gällande lönebestämmelser men utan att erhålla löneför-

höjning efter fyllda 50 år, kvarstått i tjänst hos bolaget, ankommande det på kungl. järnvägsstyrelsen att vid anställningshavarens befordran till högre tjänst vid statens järnvägar fastställa höjningen av årsavlöningen till belopp, som skulle hava gällt för närmast motsvarande tjänst hos bolaget.

I fråga om anställningshavarens skyldighet att avgå från tjänsten skola de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka enligt allmänna tjänstepensionsreglementet i sådant hänseende gälla beträffande ordinarie tjänsteman i befattning, motsvarande den tjänst anställningshavaren innehar eller på övergångsstat bestrider. Därvid skall dock pensionsåldern anses inträda tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren fyller 63 år.

2. Erhåller anställningshavare, för vilken 1 mom. blivit gällande, därefter sådan i 2 § av denna överenskommelse avsedd anställning, för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tidigare anställningen, eller höjes tjänstepensionsunderlaget för den anställning han innehar, skola bestämmelserna i 2 och 3 §§ bliva å anställningshavaren tillämpliga, därest han inom tre månader efter erhållandet av den nya anställningen respektive efter det höjningen av tjänstepensionsunderlaget inträtt till kungl. järnvägsstyrelsen gör framställning därom. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då pensionsrätt enligt § 9 kassans reglemente inträder för anställningshavaren, dock under förutsättning, att honom vid nämnda tidpunkt åliggande pensionsavgift överstiger summan av för hans befattning gällande tjänste- och familjepensionsavdrag.

6 §.

Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till svenska staten.

7 §.

Beträffande styrelsens för kassan redovisning för dess förvaltning under tid, för vilken förvaltningen ej förut blivit granskad, och revisorernas granskning av redovisningen ävensom i fråga om avvecklingen i övrigt av kassans verksamhet skall lagen om understödsföreningar i tillämpliga delar gälla.

Kungl. järnvägsstyrelsen svarar för alla kostnader, som från och med dagen för övertagandet räknat äro erforderliga för överenskommelsens genomförande.

8 §.

Denna överenskommelse gäller under förutsättning, att den å ömse sidor godkänts före den 1 juli 1945.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 18 november 1944.

1943 års järnvägspensionsutredning:

Sam Lindstedt

Gunnar Ruist

Chr. Gemzell

Borås den 16 november 1944.

Styrelsen för understödsföreningen Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa:

L. Påhlson

Bilaga E.

Preliminär överenskommelse mellan staten och understödsföreningen S. W. B. pensionskassa.

Mellan 1943 års järnvägspensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för understödsföreningen S. W. B. pensionskassa, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av fullmäktige för delägarna i kassan samt kassans styrelse, å andra sidan, har — under förutsättning att staten inlöser Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolags järnvägar senast från och med den 1 juli 1945 — denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

1 §.

Från och med den 1 juli 1945 övertager staten — i den mån ej annat följer av vad nedan i denna överenskommelse sägs — kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt kassans vid övertagandet gällande stadgar eller på annan grund. Bestämmelserna i § 4 och §§ 16—26 skola dock icke äga tillämpning efter övertagandet.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse på staten må kunna riktas mot kassans styrelse eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för ledamot av styrelsen eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet av kassan gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall kungl. järnvägsstyrelsen fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på styrelsen för Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag och på kassans styrelse.

2 §.

Delägare i kassan, vilken i samband med statens övertagande av Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolags järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst och där innehar anställning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet eller sådan anställning på för övertagen personal avsedd övergångsstat, med vilken är förenad skyldighet att bestrida en i statens järnvägars aktiva personalstat uppförd tjänst, skall, utom i fall som i 5 § av denna överenskommelse sägs, vara underkastad bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, dock med iakttagande av vad nedan i 3 § föreskrives. Såsom förutsättning härför skall emellertid gälla, att delägaren, då han först erhöll anställning av nyss angivna art, ej uppnått den i allmänna tjänstepensionsreglementet stadgade pensionsåldern för anställningen eller, för det fall han uppförts på övergångsstat, för den tjänst han därvid haft skyldighet att bestrida. Den som innehar anställning

på övergångsstat, som här avses, skall i pensionshänseende hänföras till den lönegrad, vilken gäller för den tjänst han har skyldighet att bestrida.

3 §.

För anställningshavare, som avses i 2 §, skola följande särskilda bestämmelser gälla.

1. Anställningshavare äger såsom tjänsteår för tjänstepension, tjänstelivränta, familjepension och familjelivränta tillgodoräkna, utöver vad som följer av bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet,

a) tid, under vilken han på grund av anställning vid enskilt företag varit pliktig erlägga pensionsavgifter till kassan eller annan av staten övertagen pensionsinrättning, ävensom tid, för vilken han må hava erlagt pensionsavgift enligt § 15 mom. 2 kassans stadgar, sådan tid likväl undantagen, för vilken återbetalning av erlagda avgifter ägt rum, samt

b) två tredjedelar av tid i övrigt, under vilken han vid i 2 § avsedda järnvägar eller till desamma knutet trafikföretag efter fyllda 18 år och innan allmänna tjänstepensionsreglementet på grund av denna överenskommelse blivit å honom tillämpligt, innehaft anställning, som varit av stadigvarande natur.

2. Pensionsåldern inträder tidigast vid utgången av den kalendermånad, under vilken anställningshavaren vid tillämpning av § 5 mom. 1 a) kassans stadgar respektive övergångsstadgandet A samma stadgar skulle blivit berättigad att uppbära pension.

Vinner anställningshavaren från och med dagen för övertagandet av kassan eller senare befordran till tjänst, å vilken allmänna tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tjänst han i samband med statens övertagande av i 2 § avsedda järnvägar avtalsenligt erhållit eller skulle erhållit, därest han då uppförts på ordinarie stat, skall dock vad i första stycket sägs icke äga tillämpning.

3. Vid tillämpning av stadgandena i 26 § 1 mom. andra stycket a) allmänna tjänstepensionsreglementet och i 1 § 1 mom. första stycket c) allmänna familjepensionsreglementet skall med anställningstid, som i nämnda författningsrum avses, likställas tid, som anställningshavaren äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 16 § 1 mom. andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet skall anställningshavaren anses hava innehaft med tjänstepensionsrätt förenad anställning under tid, som han äger räkna såsom tjänstår enligt 3 § 1 mom. a) av denna överenskommelse, skolande det ankomma på kungl. järnvägsstyrelsen att i förekommande fall fastställa det tjänstepensionsunderlag, som under sådan tid skall anses hava varit gällande för anställningshavaren.

5. Familjepensionstalet för familjepension må icke bestämmas till belopp, understigande det familjepensionsunderlag, som blev för anställningshavaren gällande vid den tidpunkt, då allmänna familjepensionsreglementet blev å honom tillämpligt.

4 §.

I andra fall, än då allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena jämlikt 2 § av denna överenskommelse bliva tillämpliga, skola med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten på grund av denna överenskommelse övertager, bestämmelserna i §§ 1—3, 5—8 och 10—15 samt övergångsstadgandena A och B i de för kassan vid övertagandet gällande stadgarna i tillämpliga delar gälla.

Därvid skall dock iakttagas,

a) att pension enligt bestämmelserna i första stycket skall ökas med 10 procent samt därutöver med ej mindre understöd eller pensionstillägg, som styrelsen för i 2 § omförmälda bolag må hava beviljat pensionstagaren, än även med dyrtidstillägg (fyllnadspension) enligt av nämnda styrelse den 7 februari 1933 fastställda grunder;

b) att å intill 400 kronor av månadsbeloppet av pensionen, ökad enligt a), skall — utom i fall då statligt dyrtidstillägg å pensionen utgår — för tid, då kristillägg eller däremot svarande förmån utgår å tjänstepension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet, utgå procentuellt tillägg, beräknat efter det procenttal, som gäller för beräkning av kristillägget eller den mot detsamma svarande förmånen, samt

c), att om dyrtidshjälp eller annan motsvarande förmån enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen utgår å pensionen, i b) angivna procentuella tillägg skall anses vara inbegripet i dylik förmån, i den mån detsamma ej överstiger förmånens belopp.

5 §.

1. Vill innehavare av anställning, som i 2 § av denna överenskommelse avses, att å honom i stället för bestämmelserna i 2 och 3 §§ skall tillämpas vad i 4 § sägs, och gör anställningshavaren därom anmälan till kungl. järnvägsstyrelsen inom tre månader efter anställningens erhållande, skola jämväl för honom bestämmelserna i sistnämnda paragraf gälla. Delaktighetsbeloppet skall därvid anses utgöra det delaktighetsbelopp, som skulle hava varit för anställningshavaren gällande, därest kassan icke övertagits av staten och anställningshavaren, med åtnjutande av avlöning enligt de vid i 2 § omförmälda bolag sist gällande lönebestämmelserna men utan att erhålla löneförhöjning efter fyllda 50 år, kvarstått i tjänst hos bolaget, ankommande det på kungl. järnvägsstyrelsen att efter anställningshavarens befordran till högre tjänst vid statens järnvägar fastställa höjningarna av delaktighetsbeloppet till belopp, som skulle hava gällt för närmast motsvarande tjänst hos bolaget.

I fråga om anställningshavares skyldighet att avgå från tjänsten skola de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka enligt allmänna tjänstepensionsreglementet i sådant hänseende gälla beträffande ordinarie tjänsteman i sådan befattning, som anställningshavaren innehar eller på övergångsstat bestrider. Därvid skall dock pensionsåldern anses inträda tidigast vid utgången av den kalendermånad, som i 3 § 2 mom. första stycket av denna överenskommelse avses.

2. Erhåller anställningshavare, för vilken 1 mom. blivit gällande, därefter sådan i 2 § av denna överenskommelse avsedd anställning, för vilken tjänstepensionsunderlaget är högre än för den tidigare innehavda anställningen eller höjes tjänstepensionsunderlaget för den anställning han innehar, skola bestämmelserna i 2 och 3 §§ bliva å anställningshavaren tillämpliga, därest han inom tre månader efter erhållandet av den nya anställningen respektive efter det höjningen av tjänstepensionsunderlaget inträtt till kungl. järnvägsstyrelsen gör framställning därom. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då rätt till pension enligt § 5 kassans stadgar inträder för anställningshavare eller, därest han dessförinnan avlidit, för hans efterlevande, dock under förutsättning, att anställningshavaren vid avgången respektive frånfället åliggande årsavgift överstigit summan av för hans befattning gällande tjänste- och familjepensionsavdrag.

6 §.

Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till svenska staten.

7 §.

Beträffande styrelsens för kassan redovisning för dess förvaltning under tid, för vilken förvaltningen ej förut blivit granskad, och revisorernas granskning av redovisningen ävensom i fråga om avvecklingen i övrigt av kassans verksamhet skall lagen om understödsföreningar i tillämpliga delar gälla.

Kungl. järnvägsstyrelsen svarar för alla kostnader, som från och med dagen för övertagandet räknat, äro erforderliga för överenskommelsens genomförande.

8 §.

Denna överenskommelse gäller under förutsättning, att den å ömse sidor godkänts före den 1 juli 1945.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 15 november 1944.

1943 års järnvägspensionsutredning:

Sam Lindstedt

Gunnar Ruist

Chr. Gemzell

Delegerade för understödsföreningen S. W. B. pensionskassa:

Carl Henning *Hj. Neijmer*

K. Ingemarsson *A. Wedborn*

Under hänvisning till bilagda yttrande.[1]

---

[1] Här uteslutet.